Αριθ. 416 – Λεπτὰ εἰκοσι πεντε.

ΕΙΟΣ Η

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' Συνδρομὴ ἐτησία Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ Ἰανουαρ. ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. 18 Δεκεμβρίου 1883

ΓΑΜΟΣ ΥΨΗΛΗΣ ΠΕΡΙΩΠΗΣ

Σημειώσεις ἐκ τοῦ ἡμερολογίου νεάνιδος.

25 Νοεμβρίου 1882, ὥρα τετάρτη.

Σήμερον τὸ πρωὶ εἰς τὰς δέκα ἐπαιδευόμουν μὲ τὴν *σονάτα* 25 τοῦ Βετόβεν, ὅταν ἀνοίγῃ ἔξαφνα ἡ θύρα. Ἦτο ἡ μητέρα! Ἡ μητέρα νὰ ξυπνήσῃ, ἡ μητέρα νὰ σηκωθῇ εἰς τὰς δέκα! Καὶ ὄχι μόνον ἦταν ἔξυπνη, ὄχι μόνον ἦταν σηκωμένη, ἀλλ' ἦταν κ' ἐνδυμένη ἀπ' τὴν κορυφὴν ἕως τὰ νύχια μ' ἕνα ἐπανωφόρι εἰς τὴν ῥάχιν καὶ τὸ καπέλλο εἰς τὸ κεφάλι.

Δὲν ἐνθυμούμην ποτὲ νὰ εἶδα σηκωμένην τὴν μητέρα τοιαύτην ὥραν. Ποτέ της, τὴν Κυριακὴν δὲν προρθαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν σωστὴν τὴν λειτουργίαν ποὺ γίνεται εἰς τὴν μίαν, καὶ προχθὲς γελῶσα ἔλεγεν εἰς τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον ἀββᾶν Μοντάλ· « Ἡ θρησκεία μας, πανοσιώτατε, θὰ ἦταν τελειοτάτη ἂν ἐκάμνατε μίαν λειτουργίαν καὶ εἰς τὰς δύο. Θ' ἀνέβαλαν μίαν ὥραν ἀργότερα τὰς συναυλίας τοῦ Ὠδείου. Αὐτὸ θὰ μᾶς ἔκαμνε τὸν χειμῶνα νὰ περνοῦμε θαυμασίας Κυριακάς. »

Ἅμα τὴν εἶδα λοιπὸν τὴν μητέρα τῆς φωνάζω ἔκπληκτος:

— Καλὲ μαμά, ἔξω πᾶς ἀπὸ τώρα;

— Ὄχι, ἔξω ἤμουν κ' ἐπιστρέφω.

— Ἔξω ἤσουν!

— Ναί, κάπου εἶχα νὰ 'πάγω σήμερα τὸ πρωί... Νὰ ταιριάξω μαλλιὰ διὰ τὸ κέντημά μου... Ξεύρεις ἐκεῖνο τὸ γαλάζιο ποὺ δὲν εὑρίσκεται.

— Καὶ τὸ εὑρῆκες;

— Ὄχι... ὄχι· ἀλλὰ μοῦδωκαν ὑπόσχεσιν πὼς θὰ τὸ εὑροῦν... καὶ ἐλπίζω... αὔριον ἢ μεθαύριον τὸ πολύ... νὰ μοῦ τὸ στείλουν δίχως ἄλλο...

Ἡ μαμὰ ἐμπέρδευσε τὰ λόγια της καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ στρεφογυρίσματα μοῦ εἶπεν ἐπὶ τέλους ὅτι τὸ ἑσπέρας θὰ ὑπάγωμεν εἰς τοῦ Μερσερέ... θὰ κάμωμεν ὀλίγη μουσική... Ἡ μαμὰ τὸ εἶξευρε αὐτὸ τρεῖς ἡμέρας τώρα... Ἀλλὰ εἶχε λησμονήσει νὰ μοῦ τὸ εἰπῇ.

Δὲν ἐπιάσθηκα· ἤκουα τί μοῦ ἔλεγεν ἡ μαμὰ, τὴν ἐξήταζα προσεκτικὰ προσεκτικὰ καὶ ἔλεγα μέσα μου:

— Τί θά 'ποῦν ὅλα αὐτά; Ἐβγῆκεν ἔξω ἀπ' τὰ 'ξημερώματα, θέλει νὰ ταιριάξῃ μαλλιὰ, ἀπόψε θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν μουσικὴν ἑσπερίδα τοῦ Μερσερέ... Τὰ 'μπέρδευσε τὰ λόγια της ἡ μαμὰ, τὰ μπέρδευσε.

Ἐγὼ δὲν ἔλεγα λέξιν. Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ὁ λόγος της ἡ μαμὰ ἐπροσποιήθη ὅτι τάχα θὰ ἔφευγε κ' ἔκαμεν ὀλίγα βήματα πρὸς τὴν θύραν, ἀπαράλλακτα ὅπως εἰς τὸ θέατρον, ἀλλ' ἔπειτα ἐγύρισεν ὀπίσω καὶ μοῦ λέγει μὲ ὕφος ὅλως διόλου ἀδιάφορον:

— Καὶ τί φόρεμα λογαριάζεις νὰ βάλῃς ἀπόψε;

— Ἀπόψε; δὲν εἰξεύρω... Τὸ κόκκινό μου φόρεμα... ἢ τὸ γαλάζιο ἢ τὸ τριανταφυλλί.

— Ὄχι, ὄχι, τὸ τριανταφυλλί σου. Νὰ βάλῃς τὸ γαλάζιο. Σοῦ 'πήγαινε μιᾷ χαρᾷ προχθὲς, εἰς τῆς θείας σου τῆς Κλαρίσσης... Κ' ἔπειτα τὸ τριανταφυλλί σου δὲν ἀρέσει τοῦ πατέρα σου, καὶ ἀφοῦ θἄλθῃ ἀπόψε μαζί μας εἰς τοῦ Μερσερέ...

— Ὁ μπαμπᾶς 'ς τοῦ Μερσερέ!...

— Καὶ βέβαια.

— Καὶ 'ξεύρει πῶς θὰ παίζωμε καὶ μουσική;

— Τὸ 'ξεύρει, ἀλλὰ τί σοῦ φαίνεται παράξενον;

— Τίποτε, μαμὰ, τίποτε.

Καὶ ἡ μητέρα φεύγει, εἰς τ' ἀληθινὰ τώρα. Μένω μόνη. Καὶ χωρὶς στιγμὴν νὰ διστάσω λέγω μὲ τὸν νοῦν μου:

— Πανδρειὰ μοῦ μυρίζει· πρόκειται νὰ μὲ δείξουν εἰς κάποιον, καὶ γι' αὐτὸ ὁ πατέρας ἀναγκάσθηκε νὰ κινηθῇ.

Ὁ μπαμπᾶς, ὁ μπαμπάκης, καλὲ, νὰ δεχθῇ νὰ τὸν σύρῃ ἡ μαμὰ εἰς ἑσπερίδα μὲ μουσικήν!.. Ὁ κόσμος ἐχάλασεν! Ὁ μπαμπᾶς ν' ἀποφασίσῃ νὰ τὸ κάμῃ αὐτὸ, ὁ ὁποῖος τὸ βράδυ τρία πράγματα μονάχα εὑρίσκει ὑποφερτά: τὴν Λέσχην, τὴν *Ὄπερα* εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ χοροῦ καὶ τὰ μικρὰ θέατρα, τὰ θέατρα ὅπου πᾶν διὰ νὰ γελάσουν, ὅπου διασκεδάζουν, τὰ θέατρα ὅπου δὲν εἰμποροῦμεν ἡμεῖς, αἱ δεσποινίδες, νὰ πᾶμε, τὰ θέατρα ὅπου θὰ περάσω τὴν ζωήν μου, ὅταν ὑπανδρευθῶ.

Ναί, διὰ νὰ μὲ ἰδῇ κάποιος γινονται ὅλα

αὐτὰ, εἶμαι βεβαία. Καὶ τί ἀνησυχία! ἡ μαμὰ ἀπὸ τὸ πρωὶ ἕως τώρα εἶνε 'σὲ μιὰ κατάστασι 'σὲ μιὰ κατάστασι, 'σὲ μιὰ κατάστασι! Δὲν ἔβαλε *μπουκιὰ* 'ς τὸ στόμα της. Δὲν τὴν χωρεῖ ὁ τόπος. Ἔγραψεν εἰς τὴν κυρίαν Μονὲλ νὰ ἔλθῃ ἡ *ἰδία* ἀπόψε νὰ μὲ κτενίσῃ. Ἐπιθεώρησε προσεκτικὰ τὸ γαλάζιόν μου φόρεμα. Μὲ κυττάζει, μ'ἐξεταζει, μὲ μίαν προσοχὴν ὅλως διόλου ξεχωριστήν. . . Καὶ ἔβγαλε μία φωνὴ ἀπελπιστικὴ ἅμα ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ χαριέστατόν μου πρόσωπον ἐχάλασε κάπου.

— Τί εἶν' αὐτὸ ποὺ ἔχεις ἐκεῖ; ἐφώναξε.

— Ποῦ; καλὲ μαμά;

— 'Σ τὴν ἄκρη τῆς μύτης σου.

— Ἔχω κᾶτι τι 'ς τὴν ἄκρη τῆς μύτης μου! ἀλήθεια;

— Ναὶ, ἕνα τρομερὸ γρατσούνισμα.

Τὰ ἐχρειάσθηκα κ' ἐγὼ ὀλίγον καὶ ἔτρεξα εἰς ἕνα καθρέπτην. Ἀνέπνευσα . . . Δὲν ἦτο τίποτε· ἕνα μικρὸ σημαδάκι ποὺ μοῦ τῶκαμε τὸ νύχι τοῦ Μπὸμπ, ἕνα τριανταφυλλένιο σημαδάκι τὸ ὁποῖον ἐξηλείφθη σχεδόν. Δὲν θὰ μείνῃ τίποτε ἕως τὸ βράδυ. Ἀλλ'εἰς τὰ μάτια τῆς μαμᾶς φαίνεται ὡσὰν φρικτὴ πληγή. Ποτὲ ἡ ἄκρη τῆς μύτης μου δὲν εἶδε τόσον συγκινητικὰς περιποιήσεις. Ἡ μαμὰ μὲ ἠνάγκασε νὰ περάσω τὴν μισὴν ἡμέραν ἀκίνητος εἰς ἕνα καναπὲ μὲ πανιὰ βρεγμένα μὲ κρύο νερὸν, βαλμένα ὡσὰν ὀμματοῦαλια εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἄκραν τῆς μύτης μου.

Ἡ καϋμένη ἡ μαμά. Ἔχει μιὰ τέτοιαν ἐπιθυμίαν νὰ μὲ ἰδῇ ὑπανδρευμένη! Ἀλλ' αὐτὸ εἶνε φυσικώτατον. Εἶνε πολὺ ὡραία ἀκόμη ἡ μαμὰ, κάμνει πολλὴν ἐντύπωσιν τὴν νύκτα καὶ δὲν τῆς ἀρέσει διόλου νὰ σέρνῃ μαζί της εἰς τὰς συναναστροφὰς μιὰ τόση δὰ ξυλόγατα ποὺ εἶνε γιὰ ὑπανδρεία. Κ' ἐγὼ λυποῦμαι, ἐννοῶ ὅτι τὴν κάμνω νὰ φαίνεται πλέον γραῖα ἀφ' ὅ,τι εἶνε, καὶ δι' αὐτὸ ἅμα πᾶμε κάπου μαζὶ τὸ ἑσπέρας κράκ! εἰς τὴν στιγμὴν τὴν παραιτῶ καὶ οἰκονομῶ τὰ πράγματα, ὥστε νὰ τὴν ἀπαντῶ ὅσον εἰμπορῶ ὀλιγώτερον. Κάμνομεν ταὶς δουλίτσαις μας, δίχως νὰ στενοχωρούμεθα ἡ καθεμία χωριστά.

Ἡ καϋμένη ἡ μαμά! Τί καλὴ ποῦ εἶνε! Εἶνε κάμποσες μητέρες ποὺ σπρώχνουν τὰς κόρας των νὰ ὑπανδρευθοῦν, εἰς μίαν στιγμὴν, εἰς τὰ τυφλά. Ἡ μαμὰ δὲν ταῖς ὁμοιάζει. Εἰξεύρει πῶς δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐκείνας ποὺ ἀπορασίζουν ἔτσι ἄσκεπτα. Δὲν εἶνε παῖξε γέλασε ὁ γάμος. Ὅποιος τὴν πάθει, τελείωσε, τὴν ἔπαθε διὰ πάντα. Ἀξίζει λοιπὸν τὸν κόπον νὰ συλλογισθῇ κανείς. Ἐγὼ ἐννοῶ νὰ ὑπανδρευθῶ σοβαρά. Δὲν θὰ κάμω 'σὰν ἐκείναις ποὺ τρελλαίνονται μὲ τὸ πρῶτον βλέμμα διὰ κάποιον ξανθὸν ἢ μελαγχροινὸν κύριον, καὶ τὴν νύκτα εἰς τὸ γύρισμα λέγουν εἰς τὰς μητέρας των: Μαμὰ αὐτὸν ἀγάπησα, μαμὰ αὐτὸν θέλω! Ὄχι, δὲν πρέπει νὰ ἐρωτοκτυπηθῶ. . . Καὶ δὲν θὰ ἐρωτοκτυπηθῶ! Τὴν περασμένην ἄνοιξιν ἀπέρριψα πέντε, καὶ ἦσαν καὶ οἱ πέντε πολὺ καθὼς πρέπει γαμβροί, ἀλλὰ δὲν εἶχαν τὰ προσόντα ἐκεῖνα τῆς καταγωγῆς, τῆς περιουσίας καὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως, τὰ ὁποῖα, μοῦ φαίνεται, ἔχω δικαίωμα ν'ἀπαιτῶ. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ χειμῶνος τώρα θὰ δείξω τὴν ἰδίαν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἰδίαν φρόνησιν. Ἀκόμη δὲν ἔχω τὰ εἴκοσί μου. Εἰμπορῶ νὰ περιμένω.

Ἄλλως τε ἀπὸ σήμερα εἶμαι εὐχαριστημένη, πολὺ εὐχαριστημένη ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μου. Δὲν μ' ἔβλαψε διόλου ἡ ταραχὴ τῆς μητέρας καὶ σήμερα, ὅπως πάντα, ἡσυχα, ψυχρὰ ψυχρὰ τακτοποιῶ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐντυπώσεών μου.

Τὴν ἡμέραν ὅπου ἔκλεισα τὰ δεκαοκτώ εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ σημειωματαρίου τούτου, τὸ ὁποῖον ἔχω διπλοκλειδωμένον, εἶχα γράψει αὐτὰς τὰς ἁπλὰς λέξεις:

Ὁ Γάμος μου.

Καὶ ἕως τώρα τὴν ἔχουν πάθει πέντε! Ἀπόψε εἶμαι βεβαία, εἶνε ἡ σειρὰ τοῦ ἕκτου ὑποψηφίου. Ποιὸς εἰξεύρει καὶ ἂν δὲν εἶνε πεπρωμένον νὰ γείνῃ αὐτὸς ὁ ταπεινὸς καὶ εὐπειθέστατος αὐθέντης καὶ κύριός μου.

Ἂς ἑτοιμασθῇ, γιὰ καλὸ γιὰ κακὸ, διὰ τὴν πλέον αὐστηρὰν καὶ τὴν πλέον λεπτομερῆ ἐξέτασιν!

Δὲν εἶμαι 'σὰν τὴν μαμὰν ἐγώ! Δὲν τὰ χάνω!

26 Νοεμβρίου, τέσσαρες ὧραι.

Καλὰ τὸ εἶχα καταλάβει ἐγώ! Ἦτο ὁ ἕκτος! . . . . Ἀλλὰ μὲ τὴν τάξιν, καὶ ἂς σημειώσωμεν λεπτομερῶς τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ γεγονότα τῆς χθεσινῆς ἑσπέρας.

Μετὰ τὸ γεῦμα ἀναβαίνομεν νὰ ἐνδυθῶμεν, ἡ μητέρα κ' ἐγώ. Ἔβαλα ὅλα μου τὰ δυνατά. Μόλις μετὰ μισάμισι ὥραν κατέβηκα. . . . Εἰς τὴν ἐπιστροφὴν εὑρίσκω ὅλας τὰς θύρας ἀνοικτὰς, καὶ ἐνῷ δίχως θόρυβον ἐπλησίαζα εἰς τὴν αἴθουσαν, ἀκούω τὸν μπαμπᾶ νὰ λέγῃ τῆς μαμᾶς·

— Λοιπὸν νομίζετε ὅτι εἶνε ἀνάγκη; . . .

— Ἀπόλυτος ἀνάγκη. . . πρέπει νἄλθετε δίχως ἄλλο· εἶνε ἀπαραίτητον νὰ εἶσθε ἐκεῖ.

Ὁ πειρασμὸς ἦτο μεγάλος. Σταματῶ. . . . Ἀκροάζομαι. Δὲν ἦτο λιγάκι δικαίωμά μου νὰ κούσω; εἰμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἀδιακρισία πλέον συγχωρεμένη ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου;

— Διατί εἶνε ἀπαραίτητον; ἀπεκρίθη ὁ μπαμπᾶς. Τὸν γνωρίζω αὐτὸν τὸν νέον. Τὸν ἔχω ἰδῆ πολλαὶς φόραις εἰς τὴν Λέσχην . . . . ἕνα βράδυ μάλιστα ἔπαιξα μαζί του *οὔστ*. . . Δὲν παίζει ἄσχημα. . . . Εἶδε χθὲς ἔριππον τὴν Εἰρήνην, καὶ τοῦ ἐφάνη θελκτικωτάτη. Πολὺ καλά. Τί μ' ἀνακατεύετε ἐμένα εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα; Αὐτὰ εἶνε ἰδική σας δουλειά. . . ἰδική σου καὶ τῆς Εἰρήνης.

— Πρέπει νὰ ἔλθετε, σᾶς βεβαιῶ ὅτι τὸ ἀπαιτεῖ ἡ ἐθιμοταξία. . .

— Καλά. . . καλὰ . . . θὰ ἔλθω. . . θὰ ἔλθω.

Κ' ἔπειτα σιωπή. . Τίποτε πλέον· ἐπερίμενα τὸ ὄνομα. Τσιμουδιά. Ἡ καρδία μου ἐπηδοῦσε εἰς τὸ στῆθός μου. . . καὶ ὅπως ἤμουν κᾶπως σφιγμένη, πολὺ σφιγμένη μάλιστα, τὴν ἄκουα καθαρὰ νὰ κάμῃ τὶκ τάκ, τὶκ τάκ. Μένω αὐτοῦ δύο ἢ τρία λεπτά. Ἀφοῦ δὲν ἤθελαν νὰ μοῦ εἰποῦν τίποτε ἔπρεπε νὰ κάμω πῶς δὲν εἰξεύρω τίποτε.

Εἴξευρα ἐν τούτοις κᾶτι τι, καὶ κᾶτι τι σπουδαῖον. Εἶνε μέλος τῆς Λέσχης. Εἰς αὐτὸ ἐπιμένω περισσότερον παρὰ εἰς κάθε ἄλλο. Ἂν δίδω τόσον μεγάλην σημασίαν, εἰς αὐτὸ πταίει ὁ μπαμπᾶς. Κατὰ τὴν ἰδέαν του ὅποιος δὲν πηγαίνει εἰς τὴν Λέσχην, εἶνε ὡς νὰ μὴν ὑπάρχῃ. Μ' αὐτὰς τὰς ἰδέας ἀνετράφηκα. Ὁ ἄνδρας μου θὰ εἶνε μέλος τῆς Λέσχης!

Ἀναχωροῦμεν καὶ οἱ τρεῖς μας μὲ τὴν ἄμαξαν, ὁ μπαμπᾶς σκυθρωπὸς, σιωπηλὸς, ἡ μαμὰ εἰς τὴν κατάστασιν ὅπου ἦτο. Ἐγὼ κάμνω τὴν ἀπαθῆ, ἀλλὰ κατὰ βάθος μὲ δαιμονίζει κᾶπτι τι. Διατί αὐτὰ τὰ μυστικά; Αὐτὸς ὁ κύριος μὲ εἶδε χθὲς ἔριππον! . . . Καολσύνη του ποὺ μ' ηὗρε θελκτικωτάτην! Αὐτὸς ἀρά γε ἐζήτησε νὰ μὲ ξαναϊδῇ εἰς τὸ φῶς καὶ *σεκολτέ;* Αὐτὰ ὅλα δὲν μοῦ φαίνονται σωστά. Ἔπρεπε νὰ τὸν φέρουν ἐμπρός μου νὰ τὸν ὑποβάλλω εἰς ἐξετάσεις αὐτὸν τὸν νέον πρὶν τοῦ κάμουν τὴν τιμὴν νὰ μὲ παρουσιάσουν μὲ τέτοιαν ἐλευθεριότητα εἰς αὐτὸν καὶ πεζὴν καὶ ἔριππον. . . Τέλος πάντων!!!

Εἰς τὰς δέκα καὶ μισὴν φθάνομεν εἰς τοῦ Μερσερέ. Ἀλλοίμονον· ὁ καϋμένος ὁ μπαμπᾶς! ἦταν σωστὴ μουσικὴ ἑσπερίς· καὶ αἱ μουσικαὶ ἑσπερίδες εἶνε κᾶτι βαρὺ δι' ἕναν ποὺ δὲν ἔχει συνειθίσει εἰς αὐτὴν τὴν διασκέδασιν. . . Μία τετραφωνία. . . καὶ τὰ πλέον κλασικὰ κομμάτια.

Κόσμος ὀλίγος . . . Καμμιὰ εἰκοσαριὰ ὅλοι κι'ὅλοι. Παράξενη ἑσπερίς, ἡ ὁποία ἔνοιωθες ὅτι ηὐτοσχεδιάσθη γρήγορα γρήγορα, ἐκ τοῦ προχείρου· οἱ προσκεκλημένοι δὲν ἐγνωρίζοντο ἀναμεταξύ των· οἱ Μερσερὲ εἶχαν προσκαλέσει καὶ τὸν ἀρχιτέκτονά των καὶ τὸν συμβολαιογράφον των, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ γεμίσουν τὸ σπίτι, διὰ ν' αὐξήσουν τὸν ἀριθμὸν τῶν προσκεκλημένων.

Διότι εἶνε τρομερὰ δύσκολον νὰ ὀργανίσῃς, νοέμβριον μῆνα, ἑσπερίδα ποὺ ν' ἀξίζῃ τὸν κόπον. Εἶνε τόσον ὀλίγος κόσμος εἰς τὸ Παρίσι!.. Εἶνε κανεὶς ἠναγκασμένος διὰ φιλικὴν ἐντελῶς συναναστροφὴν νὰ εὐχαριστῆται μὲ ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους μόλις θὰ ἐλογάριαζε νὰ προσκαλέσῃ εἰς μεγάλας συναναστροφάς.

Φθάνομεν ὅταν ἔπαιζαν τὸ *ἀντάντε* μιᾶς *σονάτας*, ὥστε ἐμβαίνομεν εἰς τὴν αἴθουσαν σιγὰ σιγὰ καὶ κρυφά. Πηγαίνω καὶ χώνομαι εἰς μίαν γωνίαν καὶ ἀπ' ἐκεῖ γρήγορα, μὲ ἓν βλέμμα, ἐξετάζω τὸ πεδίον τῆς μάχης. Κάμποσοι γέροι καὶ μισόγεροι μαραμένοι. Τίποτε δι' ἐμέ. Ἀλλ'εἰς τὴν ἀντικρυνὴν γωνίαν κάθηνται τέσσαρες νέοι, καὶ οἱ τέσσαρες ἄγνωστοι. Δὲν ἐπιτρέπεται πλέον δισταγμός! Αὐτοῦ εἶνε ὁ ἐχθρός!

Ναὶ, ἀλλὰ ποῖος εἶνε ἀπὸ ὅλους των; καὶ τὸ βλέμμα μου πηγαίνει ἴσια πρὸς τὸν μικρὸν σωρὸν, τὸν ὁποῖον σχηματίζουν οἱ νέοι. Ἀλλ' ἀναγκάζομαι νὰ χαμηλώσω τὴν μύτη μου πολὺ γρηγορότερα παρὰ ὅσον τὴν ἐσήκωσα. Καὶ οἱ τέσσαρες μ'ἐκύτταζαν μὲ ὁλοφάνερην περιέργειαν καὶ εὐχαρίστησιν. Ἀφίνω νὰ προχωρῇ ὀλίγον ἡ *σονάτα* καὶ ἐπαναλαμβάνω τὸ πείραμα. . . Τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα! . . Καὶ πάλιν τὰ τέσσαρα ἐκεῖνα ζευγάρια ὀμμάτια ἐπάνω μου εἶνε στυλωμένα... καὶ τὸ ἴδιον πολλὰς φοράς.

Δὲν ἤμουν, νομίζω, ἀναξία τῆς προσοχῆς ἐκείνης. Ἤμουν εὔμορφη, πολὺ εὔμορφη. Ἡ ἐξοχή μὲ ὠφέλησε λαμπρὰ ἐφέτος. Μ' ἐπάχυνε λιγάκι, ὄχι παρὰ πολύ, σωστὰ ὅσον ἔρθανε. . . Ἡ Βιργινία ἡ θαλαμηπόλος μου, μοῦ τὸ ἔλεγε χθὲς βράδυ, ἐν ᾧ μ' ἐφοροῦσε τὸ φόρεμά μου: Ἄχ! κυρία, δὲν ξεύρετε πόσον ἐκερδίσατε αὐτὸ τὸ καλοκαῖρι· ἀλλὰ ἡ Βιργινία ἠπατᾶτο· ἡ κυρία της τὸ εἴξευρε πολὺ καλά. Πρῶτα πρῶτα ἐκεῖνος ποὺ ἐνδιαφέρεται τὰ μανθάνει τέτοια πράγματα.

Τέλος τῆς τετραῳδίας. Ἔπειτα μικρὸς θόρυβος. Δὲν βαστῶ πλέον. Παίρνω μαζί μου τὴν μαμὰν εἰς μίαν ἄκραν καὶ ἐκεῖ τῆς λέγω:

— Μαμὰ, σὲ παρακαλῶ, δεῖξέ μού τον.

— Πῶς; κακοκόριτσο, τὸ ἐμάντευσες;

— Ναὶ, ναὶ τὸ ἐμάντευσα. . . Ἀλλὰ δεῖξέ μού τον γρήγορα, γρήγορα. Ἡ μουσικὴ θὰ ξαναρχίσῃ πάλιν.

— Ἂς εἶνε λοιπὸν, εἶνε ἐκεῖνος ὁ ὑψηλὸς, ὁ μελαγχροινὸς, πρὸς τ' ἀριστερὰ, κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Μεσσονιέ... αὐτὸς ποὺ σὲ κυτταζει...

— Δὲν μὲ κυττάζει αὐτὸς μονάχα. Μὲ κυτταζουν ὅλοι τους, ὅλοι, ὅλοι.

— Δὲν σὲ κυττάζει πλέον. . . Ἀ! πλησιάζει τὸν πατέρα σου, τοῦ ὁμιλεῖ.

— Δὲν εἶνε κακός.

— Καὶ βέβαια δὲν εἶνε.

— Τὸ στόμα του μονάχα πολὺ μεγάλο. . .

— Δὲν μοῦ φαίνεται.

— Ὦ! ναὶ, μαμά! . . . Ἀλλὰ τὸ σύνολόν του ὑποφέρεται.

— Καὶ ἂν εἴξευρες ἀκόμη. . . Εἶνε καὶ ἀπὸ

γένος, ἔχει καὶ περιουσίαν, ὅ,τι καὶ ἂν θελήσῃς! Εἶνε μία εὐκαιρία τόσον ἔκτακτος. . .

— Καὶ πῶς τὸν λέγουν;

— Κόμητα Μαρτὲλ-Σιμιώζ. . . Μὴ κυττάζῃς πλέον. Ἀρχίζει νὰ σὲ κυττάζῃ πάλιν. . . Ναί, εἶνε ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῶν Μαρτὲλ-Σιμιώζ, καὶ οἱ Μαρτὲλ-Σιμιώζ εἶνε ἐξάδελφοι τῶν Λανδρῆ-Σιμιώζ καὶ τῶν Μαρτὲλ-Ζογζάκ. . . Ὥστε βλέπεις, ὅτι οἱ Μαρτὲλ-Σιμιώζ. . .

Εἰς ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς κάμνει τὸκ τὸκ ἐπάνω εἰς τὸ μικρόν του ἀναλογεῖον. Καὶ κόπτεται 'ς τὴ μέση ὁ χείμαρρος τῆς εὐγλωττίας τῆς μαμᾶς. . . Καθήμεθα. . . Τώρα παίζουν Μόζαρτ. . . Ξαναχώνομαι εἰς τὴν μικράν μου γωνίαν καὶ βυθίζομαι εἰς βαθείας σκέψεις. Πρέπει νὰ εἶνε ἔκτακτη αὐτὴ ἡ τύχη, διότι ἡ μητέρα εἶνε εἰς ἀληθῆ ἔξαψιν. . . Κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ. Δύο ὀνόματα. . . Τὸ ὄνειρόν μου! Νὰ ἔχω δύο ὀνόματα! . . Θὰ ἐπροτιμοῦσα νὰ ἐγινόμην δούκισσα, ἐννοεῖται· ἀλλὰ εἶνε τόσον ὀλίγοι δοῦκες, ἀληθεῖς δοῦκες, ἀδιαφιλονείκητοι δοῦκες — εἴκοσι δύο νομίζω εἶνε ὅλοι — ὥστε εἶνε χίμαιρα καὶ νὰ μοῦ περνᾷ ἀπὸ τὸν νοῦν. Ἂς εἶνε λοιπὸν καὶ κόμησσα! Κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ... Τὸ ὄνομα εἶνε εὔμορφον. . . Τὸ λέγω μέσα μου. . . Δὲν ἀκούω διόλου τὴν τετραῳδίαν τοῦ Μόζαρτ. . . Ἀληθινὰ Μόζαρτ παίζουν τὰ δύο ἐκεῖνα βιολία αὐτὸ τὸ ὑψίφωνον καὶ αὐτὸ τὸ *μπάσσο;* Τὰ μεγάλα ὄργανα μοῦ παίζουν ἕνα σκοπὸν τοῦ ὁποίου ἡ ἐπῳδὴ εἶνε:

Ἡ κυρία κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ. . .

Τὸ ὄνομα· ἔχει τόσον μεγάλην σημασίαν τὸ ὄνομα! Καὶ αὐτὸ ταιριάζει ὡραῖα μὲ τὸν τίτλον του. Διότι διὰ τὸν τίτλον μοῦ συμβαίνει ὅ,τι καὶ διὰ τὴν Λέσχην. Μοῦ χρειάζεται ἕνας τίτλος. Νὰ μείνω ἔτσι, νοικοκυρά, δίχως ἀριστοκρατορικὸν ὄνομα μοῦ εἶνε ἀδύνατον καὶ ἂν μοῦ προσφέρουν περιουσίαν τῶν παραμυθίων τῆς Χαλιμᾶς. Καλλίτερα νὰ πάρω ἕνα ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς ἐκείνους πρίγκηπας ποὺ εἶνε δέκα εἰς τὸν παρᾶ. Θὰ εἶμαι πριγκίπισσα τοὐλάχιστον!.. Κόμησσα τοῦ Μαρτὲλ-Σιμιώζ! Ναί, ἐτελείωσε, τὸ ὄνομα ἔγεινε δεκτόν!

Ἄλλη ταραχὴ πάλιν κατόπιν ἀπὸ τὴν τετραῳδίαν· ὁ μπαμπᾶς πηγαίνει πρὸς τὴν μαμὰν ὅπως κ' ἐγώ. Μόλις ἔφθασεν ἡ μαμά, τῆς ὁποίας ἡ ἔξαψις ηὔξανεν ὅσον ἐπήγαινε, μοῦ λέγει·

— Τὰ πράγματα προχωροῦν μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα. . . Ἐζήτησε νὰ συστηθῇ εἰς ἐμὲ καὶ ὁ πατέρας σου παρετήρησεν ὅτι ἡ φωνή του ἔτρεμε. . . Δὲν εἶν' ἔτσι, φίλε μου;

— Ναί, ἀποκρίνεται ὁ μπαμπᾶς· ἡ φωνή του ἔτρεμε. . .

— Ὁ πατέρας σου θὰ μὲ τὸν ξαναφέρῃ πάλι. Ἂν δὲν σοῦ ἀρέσῃ μὴ μείνῃς πλησίον μου. Ἂν σοῦ ἀρέσῃ, μεῖνε.

— Θὰ μείνω, μαμά· ἀλλὰ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μ' ἀφήσῃς καιρὸν νὰ σκεφθῶ. . . Μοῦ ἔχεις ὑποσχεθῆ νὰ μὴ μὲ παραπάρῃς μὲ τὴ βία. . .

— Σ' ἀφίνω ἐλεύθερη· ἀλλ' ἄκουσέ με· εἶνε ἔκτακτος γαμβρός. Ἂν ἐγνώριζες τοὺς συγγενεῖς, τὰ συμπεθερειά των. . . Ἡ μητέρα του ἦτο κόρη τοῦ Πρεσινῆ Λαρός! Ἀκοῦς, κόρη τοῦ Πρεσινῆ Λαρός!

— Ναί, μαμά, ἀκούω.

— Καὶ οἱ Πρεσινῆ Λαρὸς τοὺς περνοῦν ὅλους εἰς τὴν καταγωγή, ὅλους.

— Πειὸ ἥσυχα, μαμά, πειὸ ἥσυχα! . .

Ὁ πατέρας ἐπῆγε νὰ τὸν φέρῃ. . . Τὸν φέρει καὶ τότε, ἀνάμεσα εἰς δύο κομμάτια μουσικῆς, οἱ τέσσαρές μας ὡμιλήσαμεν ὀλίγον. Ἦτο συγκεκινημένος, ἦτο ὁλοφάνερον. Αὐτὸς ποὺ ἀπὸ μακρὰν εἶχε τόσον θάρρος νὰ μὲ κυττάζῃ, ἀπὸ κοντὰ δὲν εἶχε πλέον διόλου. Ἐγὼ λοιπὸν διηύθυνα τὴν συνδιάλεξιν καὶ μὲ πολλὴν ἐπιδεξιότητα, διότι ἀνάμεσα ἀπὸ τὰς καταναγκαστικὰς τετριμμένας φράσεις, τὰς ὁποίας θὰ ἔχῃ πάντοτε μία συνδιάλεξις ἀνθρώπων τῆς τάξεώς μας, κατώρθωσα νὰ μάθω εἰς δέκα λεπτὰ ὅ,τι μοῦ ἐχρειάζετο νὰ μάθω πρὶν ἀφήσω νὰ προχωρήσουν περισσότερον τὰ πράγματα.

Ἀπὸ ὅλα περισσότερον ἀγαπᾷ τὸ Παρίσι. . . Ὅπως κ' ἐγώ. . . Τὸν πιάνει πλῆξις εἰς τὴν ἐξοχήν. . . Τὸ ἴδιο κ' ἐμένα. . . Διασκεδάζει εἰς τὰ λουτρὰ τῆς Τρουβίλ. . . Ἀπαράλλακτα ὅπως κ' ἐγώ. . . Δὲν τοῦ ἀρέσει διόλου τὸ κυνῆγι. . . Τὸ κυνῆγι! τὸ μαρτύριον τῶν γυναικῶν, τὸ κυνῆγι ποὺ μᾶς παίρνει τοὺς ἄνδρας μας καὶ τοὺς φίλους των μία ὁλόκληρη ἡμέρα καὶ μᾶς τοὺς δίδει ὀπίσω τὸ βράδυ, ἀποκαμωμένους, ἀφανισμένους, ἀποκτηνωμένους.

Ἀλλ' ἂν δὲν ἀγαπᾷ τὸ κυνῆγι ἀγαπᾷ τὰ ἄλογα. . . ὅπως κ' ἐγώ· καὶ δὲν εἶνε αὐτὰ μόνον· ἔχει ὅλως διόλου ἐλεύθερον τὸν καιρόν του, τὸν ἑαυτόν του, τὴν περιουσίαν του. Οὔτε πατέρα, οὔτε μητέρα. . . Κανένα, μόνον ἕνα ἀδελφὸν μικρότερόν του, ἐθελοντὴν εἰς ἓν σύνταγμα τοῦ πυροβολικοῦ—καὶ μίαν θείαν πλουσιωτάτην, πολὺ ἡλικιωμένην, δίχως παιδιά. Λοιπὸν εἶνε ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας του. Τὸ μέγαρον καὶ αἱ γαῖαι τῶν Μαρτὲλ-Σιμιώζ εἶνε ἰδικά του. Εἶνε κάπου εἰς τὴν Βανδέαν. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ ὑπάγω νὰ θάπτωμαι εἰς τὴν Βανδέαν, κάθε χρόνον, ἓξ ἢ ὀκτὼ μῆνας. . . Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, πρέπει κανεὶς νὰ ἔχῃ γαίας. . . Δὲν μοῦ φαίνεται ἄσχημη ἡ Βανδέα. Ἡ Βανδέα ἔχει τὸν καλλίτερον ἀέρα ἀπὸ ὅλας τὰς γαίας.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔμαθα εἰς δέκα λεπτά, τὸ πολὺ πολὺ εἰς ἓν τέταρτον. . . διότι ἡ κυρία Μερσερὲ, βλέπουσα ὅτι καὶ οἱ τέσσαρές μας εἴχαμεν σπουδαίαν ὁμιλίαν — οἱ τέσσαρές μας, εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ: οἱ τρεῖς μας. . . ὁ μπαμπᾶς δὲν ἔλεγε τίποτε, — οἱ τρεῖς μας. . . εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ: οἱ δύο μας, ἡ μαμὰ δὲν ἔλεγε μεγάλα πράγματα. . . λοιπὸν ἡ κυρία Μερσερὲ ἐσκέφθη νὰ παρατείνῃ τὸ μεταξὺ τῶν δύο τετραῳδιῶν διάστημα.

Ὅλας αὐτὰς τὰς πληροφορίας τὰς ἔλαβα μὲ τὸν πλέον εὔκολον, τὸν πλέον φυσικὸν τρόπον, μὲ μίαν στροφὴν ποὺ ἔδιδα εἰς τὴν ὁμιλίαν, χωρὶς νὰ κάμω καμμίαν ἐρώτησιν. Ἡ μαμὰ μοῦ ἔλεγε σήμερα τὸ πρωὶ ὅτι χθὲς βράδυ ἤμουν φρικώδης ὡς πρὸς τὴν ἀταραξίαν καὶ τὴν ἀπάθειαν. Ἀμὴ πῶς; ἔχω κ' ἐγὼ τὸ πρακτικόν μου μέρος. Ἐννοῶ νὰ διαθέσω τὴν ζωήν μου μὲ μερικοὺς ἀμεταβλήτους ὅρους ἀνεξαρτησίας καὶ ἀσφαλείας. Δὲν εἰμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ εὐτυχία δίχως αὐτό, δὲν εἰμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἔρως, τίποτε, τέλος, τίποτε!

Καὶ λοιπὸν δὲν ἔχομε πενθεράν. Δὲν εἰξεύρω τί θάδινα διὰ νὰ μὴν ἔχω πενθεράν. Νὰ μὴν ἔχω μαλώματα, καυγάδες. Δίχως πενθερὰν εἶνε ἰδικό σου ὅλο τὸ νοικοκυριό σου, καὶ πρῶτα πρῶτα ὁ ἄνδρας σου.

Δι' αὐτὸ δὲν ἠθέλησα νὰ πάρω, τὴν περασμένην ἄνοιξιν, τὸν Μαρκήσιον τοῦ Μαριλιὰν, τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς πέντε! Καὶ ὅμως τί χαριτωμένος καὶ ἀστεῖος καὶ ζωηρὸς ποὺ ἦτο! Καὶ πῶς θὰ τὸν ἀγαποῦσα μὲ ὅλην μου τὴν καρδίαν! . . Εἶχα μάλιστα ἀρχίσει. . . Ἀλλ' ἅμα εἶδα τὴν μητέρα του. . . ἐσταμάτησα.

Μιὰ μητέρα τρομερὰ, σκυθρωπὴ, αὐστηρὰ, ποὺ τὴν ἔπιασεν εἰς τὰ γεράματά της μία ἀγρία εὐλάβεια καὶ ἀπαιτοῦσεν ἀπὸ τὴν νύμφην της νὰ ὑπάγῃ νὰ ταφῇ μαζί της, ὀκτὼ μῆνας σωστοὺς, εἰς τὸ βάθος τῆς Βρετάνης. Εἶνε οἰκονομία αὐτό, τὸ ξεύρω. . . ἀλλὰ τί σκλαβιά. Ἀπὸ τὴν ἄλλην ἡμέραν τοῦ γάμου, μόλις ἔπαυσες νὰ εἶσαι μικρὰ κόρη, νὰ ξαναγείνῃς!... Τότε λοιπὸν πρὸς τί νὰ ὑπανδρευθῶ;

Ποῦ ἤμουν; Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίποτε πλέον... Ἀ! τὸ ἐνθυμήθηκα... Ἡ μουσικὴ ἀρχίζει πάλιν. Εἶνε τὸ τελευταῖον κομμάτι. Καθήμεθα εἰς τὴν γραμμὴν κατὰ τὴν ἑξῆς τάξιν: ἐγώ... ἡ μαμά... ὁ μπαμπᾶς... καὶ ἐκεῖνος. Ἔχει κανεὶς παράδοξα προαισθήματα. Μόλις ἦτο μία ὥρα ὅπου τὸν εἶδα πρώτην φορὰν καὶ ὅμως ἐφαινόμεθα ἤδη ὡσὰν νὰ ἐκάμαμε μίαν οἰκογένειαν οἱ τέσσαρές μας, ἔτσι ἀραδειασμένοι εἰς τὰς καθέκλας μας.

Μᾶς ἔπαιζαν κατὰ σειρὰν πολλὰ βάλς τοῦ Μπετόβεν, μὲ διακοπὴ ἑνὸς λεπτοῦ μόνον ἀπὸ τὸ ἕνα εἰς τἄλλο.

Εἰς τὴν πρώτην διακοπὴν ἡ μαμὰ μοῦ λέγει:

— Αἴ λοιπὸν τώρα ποὺ τὸν εἶδες, ποὺ τοῦ ὡμίλησες ... ἡ ἐντύπωσίς σου;

— Ἡ ἴδια, μαμά.

— Καλή;

— Ὄχι, κακή.

— Λοιπὸν ὁ πατέρας σου εἰμπορεῖ νὰ τὸν προσκαλέσῃ εἰς γεῦμα.

— Καλὲ, μαμὰ, διατί τόση βία;

— Εἴμεθα ἀναγκασμένοι νὰ κάμωμεν πολὺ γρήγορα.

— Διατί;

— Διότι. . . ἀλλὰ σιωπή! . . ξαναρχίζει ἡ μουσική.

Ἔχω μίαν περιέργειαν, μίαν περιέργειαν. . . Ποιὸς ὁ λόγος ποὺ θέλουν νὰ τὰ τελειώσουν γρήγορα; . . Εἶμαι καταθυμωμένη. Μοῦ φαίνεται πῶς θέλουν νὰ μὲ παραδώσουν ὅπως κι' ὅπως εἰς αὐτὸν τὸν κύριον. . . Θέλω γρήγορα, γρήγορα νὰ μάθω τί τρέχει. . . Αἰώνιον μοῦ φαίνεται αὐτὸ τὸ μικρὸ βάλς! Τέλος πάντων, δόξα σοι ὁ Θεὸς, νὰ, ἡ δευτέρα διακοπή. Ἐξακολουθῶ τὴν ὁμιλίαν.

— Μαμὰ, ἐξήγησέ μου.

— Δὲν εἰμπορῶ τίποτε νὰ σοῦ ἐξηγήσω τώρα. . . θέλει πολλὴ ὥρα. Εἰς τὸ σπίτι, σὲ ὀλίγον, θὰ σοῦ τὰ εἰπῶ ὅλα. Ἀλλὰ πρέπει δίχως ἄλλο νὰ τὸν προσκαλέσωμεν ἀπόψε. . . Λεπτὸν δὲν ἔχομεν νὰ χάσωμεν. Ναὶ ἢ ὄχι, θέλεις;

— Μητέρα, μὲ πιέζεις, ἐπηρεάζεις τὴν γνώμην μου.

— Δὲν σοῦ ἐπηρεάζω τίποτε, καὶ πάλιν εἶσαι ἐλεύθερη.

— Τότε ἂς εἶνε.

— Διὰ πότε τὸ γεῦμα; διὰ τὴν Πέμπτην

— Ἂς εἶνε καὶ τὴν Πέμπτην.

Μεταξὺ τοῦ τρίτου καὶ τοῦ τετάρτου βάλς, ἡ μαμὰ λέγει γρήγορα εἰς τὸν μπαμπᾶν.

— Προσκάλεσέ τον εἰς γεῦμα.

— Ποίαν ἡμέραν;

— Τὴν Πέμπτην.

— Καλά.

Ὁ πατέρας — ποτὲ δὲν τὸν εἶχα ἰδῆ νὰ παίζῃ πρόσωπον πατρὸς ποὺ ἔχει κόρην διὰ γάμον — ἐπέτυχε λαμπρά. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι παραζαλισμένος ἀπὸ τὴν μουσικὴν ὅπως ἦτο, δὲν εἴξευρε τί ἔκαμε. Ἤμουν κάπως ἀνήσυχη, ἔλεγα μέσα μου: «Θὰ κάμῃ λάθος καὶ θὰ προσκαλέσῃ κάποιον ἄλλον». Διόλου. Ἔκαμε πολὺ καθὼς ἔπρεπε τὴν πρόσκλησίν του, ἡ ὁποία ἔγεινε δεκτὴ μὲ ἐνθουσιασμόν.

Τὰ μεσάνυκτα ἀναχωροῦμεν, καὶ πρὶν ἀκόμη νὰ ἐβγοῦμεν ἀπὸ τὴν αὐλὴν τῶν Μερσερὲ, φωνάζω:

— Μαμὰ, παρατηρῶ πῶς σοῦ καρφώθηκε καλὰ καὶ σώνει νὰ τὸν κάμῃς αὐτὸν τὸν γάμον.

— Ὤ! ὅσον γι' αὐτὸ ναί.

— Λοιπὸν, πές μου κ' ἐμένα. . .

— Ἄφησέ με δὰ ν' ἀναπνεύσω μιὰ σταλιά...

Εἶμαι κομμένη... Εἰς τὸ σπίτι θὰ τὰ μάθῃς ὅλα.

Μετὰ μίαν ὥραν τὰ εἴξευρα ὅλα. Εἶνε ἡ πειὸ παράξενη ἱστορία τοῦ κόσμου! Χθὲς τὸ πρωΐ, εἰς τὰς ὀκτώ, εἶχαν ἐξυπνήσει τὴν μαμὰν διὰ νὰ τῆς δώσουν αὐτὸ τὸ μικρὸ γραμματάκι, τῆς κυρίας Μερσερὲ, τὸ ὁποῖον ἦτο *πολὺ κατεπεῖγον*.

«Ἔχω ἡμικρανίαν· δὲν εἰμπορῶ νὰ ἐξέλθω. Ἔλα, ἔλα εἰς τὴν στιγμήν. Πρόκειται διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς Εἰρήνης».

Ἡ μαμὰ σηκόνεται καὶ πηγαίνει.

Ἀλλὰ *ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἑπόμενον*... Ἡ ὥρα ἑπτά· καιρὸς τοῦ φαγητοῦ.

(Ludovic Halévy).

[Ἕπεται τὸ τέλος]. Α. Π. Κ.

Ο ΧΟΡΟΣ

Μία εἰκὼν ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

—

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1877 διατρίβων προσωρινῶς ἐν * * παρευρέθην εἰς χορὸν, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 27 Νοεμβρίου ἔδιδεν ὁ διακεκριμένος φίλος μου κ. Χ. μεγαλέμπορος ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. Ὁ κύριος Χ. ἐώρταζε τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων του, προσεκάλεσε δὲ καὶ ἐμὲ, παλαιὸν φίλον του, μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐκ τῶν πρώτων οἰκογενειῶν. Παιδιόθεν φίλος τοῦ χοροῦ καὶ τῶν διασκεδάσεων ἐπορεύθην καὶ ἐγὼ ἵνα συμμετάσχω αὐτῆς τῆς διαχύσεως. Αἱ αἴθουσαι τοῦ μεγάρου τοῦ κ. Χ. ἦσαν λαμπρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα κεκοσμημέναι, τὰ πάντα δὲ ἐμαρτύρουν καὶ ἐξύμνουν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ.

Μεταβὰς ἐκεῖσε μᾶλλον ἀργὰ, ἔφθασα καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ὀρχήστρα ἔπαιζεν ἓν *βάλσερ* τοῦ Στράους. Δὲν δύναμαι νὰ ἀποκρύψω τὴν ἡδονὴν, ἣν ἡ στιγμὴ ἐκείνη μοὶ ἐπροξένησε, διάφοροι δὲ σκέψεις ἀνῆλθον αὐθόρμητοι εἰς τὸ πνεῦμά μου.

Πόσον εἶναι ὡραῖον, πόσον εἶναι μαγικὸν τὸ θέαμα τοῦτο! εἶπον κατ' ἐμαυτόν. Φῶς, ζωὴ καὶ εὐθυμία κατέχουσιν ὅλην τὴν αἴθουσαν. Οἱ μὲν ἄνδρες ἀποθέντες πρὸς μικρὸν τὰς φροντίδας τῆς ἡμέρας ἐνασμενίζουσιν εἰς τὴν χαρὰν αὐτῆς τῆς στιγμῆς, αἱ δὲ κυρίαι καὶ δεσποινίδες βλέπουσιν ἐνώπιόν των πραγματικὸν τὸ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον ἐθέρμανε τὴν φαντασίαν των ἐπὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους. Ἀλλὰ τί εἶναι χορός; τί εἶναι διασκέδασις; Ἤθελεν εἴπῃ τις ὅτι εἶναι τὸ ἀντίστροφον τοῦ πραγματικοῦ βίου.

Ἀναλύων τὰς ἐντυπώσεις ταύτας καὶ λησμονῶν πρὸς στιγμὴν τὴν πάλην καὶ τὰς ταλαιπωρίας τῆς πραγματικότητος, σχηματίζει τις τὴν καλλίστην καὶ λαμπροτάτην ἰδέαν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ἡ Μουσικὴ, ἡ καλλίστη αὕτη τῶν Ὡραίων Τεχνῶν, κατευνάζει πᾶσαν ἀθυμίαν τῆς ψυχῆς, συνεργοῦσα δὲ μετὰ τοῦ χοροῦ ἀνυψοῖ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν γαληνιαίαν σφαῖραν τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἀνακουφίζει τὴν καρδίαν ἀπὸ πάσης δυσαρεσκείας. Πόσον εἶμαι εὐτυχής! ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν. Πόσον εἶμαι εὐχαριστημένος! τῷ ὄντι δὲν μετανοῶ ὅτι ἦλθον, μᾶλλον πρέπει νὰ εὐχαριστήσω τὸν κύριον Χ., ὅστις μὲ προσεκάλεσε νὰ μετάσχω τῆς ὡραίας ταύτης διασκεδάσεως.

Εἶχον ἤδη παρέλθῃ λεπτά τινα τῆς ὥρας καὶ ὁ νοῦς μου κατεχόμενος ὑπὸ τῆς μαγείας τῆς μουσικῆς, τοῦ χοροῦ καὶ τῆς εὐθυμίας εὑρίσκετο ἐν εἴδει ἐκστάσεως, ὅτε ἤκουσα ἐκ πλαγίου φωνὴν καλοῦσαν τὸ ὄνομά μου. Ἡ φωνὴ αὕτη μοὶ ἦτο γνωστὴ, στραφεὶς δὲ εἶδον τὸν φίλον μου κύριον Φ. Ὁ κύριος Φ. εἶναι γνωστὸς ἐν τῇ πόλει διὰ τὰς ἀρετάς του καὶ διακεκριμένος διὰ τὴν παιδείαν του, ἐπίφοβος ὅμως καὶ σεβαστὸς ἐνταυτῷ διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ ἀπότομον τῶν σκέψεών του. Μὲ ἐχαιρέτισε καὶ τότε ἤρχισε μεταξὺ ἡμῶν ὁ ἑξῆς διάλογος, τὸν ὁποῖον πιστῶς ἐκθέτω ἐνταῦθα.

Φ. — Πῶς διασκεδάζετε; μοὶ εἶπεν.

Ἐγώ.— Ἐγώ; εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος· εὑρισκόμην ἐν εἴδει ἐκστάσεως ὅτε ἤκουσα τὴν φωνήν σας.

Φ. — Καὶ ἐγὼ εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος, περισσότερον μάλιστα πολλῶν ἄλλων, αἵτινες εὑρίσκονται ἐνταῦθα καὶ περιφέρονται εἰς τὰς αἰθούσας συνδιαλεγόμενοι μετὰ τῶν Κυριῶν. Οὗτοι δὲν ἦλθον ἐνταῦθα πρὸς ἰδίαν τέρψιν καὶ διάχυσιν, ἀλλὰ κατὰ καθῆκον ἵνα εὐχαριστήσωσι τὰς συζύγους των· — *αὗται* τῷ ὄντι διασκεδάζουσιν. Ἐννοῶ πολὺ καλὰ τὴν δυσάρεστον θέσιν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Προσκαλεῖσαι λ. χ. εἰς ἕνα χορόν; ἂν μὲν εἶσαι ἄγαμος εὐκολώτατον τὸ πρᾶγμα· πλύνεσαι, ἐνδύεσαι καὶ ἡ ἄμαξα σὲ φέρει μέχρι τῆς θύρας. Εἰσέρχεσαι καὶ ἀναρίθμητοι γυναικεῖοι ὀφθαλμοὶ σπινθηροβολοῦσιν ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ σου. Μόνη σκέψις σου εἶναι ἡ διασκέδασις· ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῖς ἐγγάμοις.

Ἐγώ. — Τί περισσότερον θὰ κάμῃ ὁ ἔγγαμος, παρὰ νὰ κάμῃ ὅ,τι κάμνεις σὺ καὶ νὰ συνοδεύσῃ καὶ τὴν κυρίαν του.

Φ. — Καθὼς ὁμιλεῖς, τὸ πρᾶγμα εἶναι ἁπλούστατον. Ἄκουσον ὅμως πρῶτον καὶ κατόπιν φέρε τὰς παρατηρήσεις σου. Ὁ χορὸς καὶ αἱ παρόμοιαι διασκεδάσεις εἶναι πρὸς τὸν ἔγγαμον λυπηρὸν καὶ δυσάρεστον θέμα. Πρέπει ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἑκὼν ἄκων νὰ ὑποβληθῇ καὶ ἀκολουθήσῃ τὰς ἕξεις ὅσας καθιέρωσε πρὸ πολλοῦ ὁ *καλὸς* λεγόμενος *κόσμος*, il bel mondo, καὶ αἵτινες ἀποβλέπουσιν ἰδίως τὴν γυναῖκα. Αἱ ἕξεις αὗται, αἵτινες διαδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη, εἶναι πρὸς πάντα λογικὸν καὶ τίμιον ἄνθρωπον **ἀνεξήγητοι, ἵνα μὴ εἴπω ἀνήθικοι.**

Ἐγώ.— Καὶ ποῖαι εἶναι, παρακαλῶ, αἱ ἕξεις αὗται;

Φ.— Κατὰ πρῶτον, ὅταν προσκληθῇς, πρέπει ἑκὼν ἄκων, εὐκαιρῶν ἢ μὴ, νὰ ὑπακούσῃς, ἄλλως προσβάλλεις, ὡς λέγουσι, τὸν προσκαλοῦντά σε. Δεύτερον, πρέπει νὰ παρουσιάσῃς τὴν σύζυγόν σου εἰς τρόπον ἁρμόζοντα εἰς τὴν περίστασιν· πρέπει, δηλαδὴ, αὕτη νὰ ἀπογυμνωθῇ τὸ σῶμα, εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνωνται τὰ ὡραιότερα αὐτοῦ μέλη, καθὼς τὰ ἔπλασεν ἡ φύσις, δηλ. οἱ βραχίονες, ὁ λαιμὸς, τὸ στῆθος καὶ τὰ νῶτα. Ἡ γύμνωσις αὕτη τοῦ σώματος τῆς γυναικὸς εἶναι εἰς τὰ ὄμματα τῶν κοινῶν ἀνθρώπων ἀναιδεια καὶ κακοήθεια, ἐν ᾧ διὰ τὰς ἀνωτέρας τάξεις εἶναι ὅρος ἀπαραίτητος πάσης ὑψηλῆς διασκεδάσεως, εἶναι *ἕξις σεβαστή*. Τὴν σεβαστὴν ὅμως ταύτην ἕξιν δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ καὶ νοήσῃ ὁ κοινὸς νοῦς καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος εἰμὴ ὡς παραβίασιν τῆς φύσεως, ὡς βιασμὸν τῆς αἰδοῦς, καὶ ἡ παραβίασις αὕτη τῆς φύσεως εἶναί τι ἔτι δυσεξηγητότερον. Ἡ αἰδὼς εἶναί τι φυσικὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν γυναῖκα. Τὸ φυσικὸν δὲ τοῦτο παρατηρεῖται οὐχὶ μόνον παρὰ τοῖς ἐφήβοις, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ βρέφη, διατηρεῖ δὲ ὁ ἄνθρωπος καὶ μάλιστα ἡ γυνὴ, ὅταν εἶναι σώφρων, μέχρι θανάτου. Ἡ ἀποβολὴ τῆς αἰδοῦς προϋποθέτει ἢ συνεπιφέρει τὴν ἠθικὴν ἀναιδειαν, καὶ ἓν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν, ἅτινα διακρίνουσι τὴν τιμίαν γυναῖκα ἀπὸ τῆς ἀτίμου, εἶναι ἡ περὶ τὴν ἐνδυμασίαν κοσμιότης.

Ἐγώ.— Οἱ λόγοι σου ἔχουν μεγάλην ἀλήθειαν· μοὶ ἐνθύμισες τὰ *καζίνα* τῶν Παρισίων καὶ ἄλλων πόλεων, ἅτινα εἶχον ἐπισκεφθῆ ὅταν ἤμην νεώτερος· καὶ ἐκεῖ τὰ κοράσια εἶναι ἡμίγυμνα, καθὼς ἐδῶ αἱ εὐγενεῖς αὗται κυρίαι καὶ σεμναὶ δεσποινίδες.

Φ.— Πολὺ ὡραία καὶ ἐπιτυχὴς παρομοίωσις! Ἀλλὰ τὰ ἀτυχῆ ἐκεῖνα κοράσια ἐξ ἀνάγκης ἀπογυμνοῦσι τὸ σῶμά των· πράττουσι δὲ τοῦτο ἵνα ἀρέσωσιν εἰς τὸ κοινόν. — Σοὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι ὁ βιασμὸς τῆς αἰδοῦς δὲν μένει ποτὲ ἀτιμώρητος, ἐνθυμοῦμαι δὲ τώρα ἓν ἀξιοσημείωτον συμβὰν τὸ ὁποῖον εἶχον ἀναγνώσῃ εἰς τὸν ἀρχαῖον ἱστορικὸν Ἡρόδοτον, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπιβεβαιοῖ τοὺς λόγους μου.

Ὁ Κανδαύλης, ἀρχαῖος βασιλεὺς τῆν Λυδίας, εἶχεν ὡραίαν σύζυγον, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν ὡραιοτέραν ὅλων τῶν γυναικῶν καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν ἔτρεφε σφοδρὸν ἔρωτα. Εἶχε πιστότατον ὑπασπιστὴν, τὸν Γύγην, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνεπιστεύετο τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τὸν ὁποῖον πολλάκις εἶχεν ἐπαινέσῃ τὴν ὡραιότητα τοῦ σώματος τῆς γυναικός του. Μετὰ παρέλευσιν καιροῦ εἶπεν ὁ Κανδαύλης πρὸς τὸν Γύγη: «Γύγη, νομίζω ὅτι δὲν πιστεύεις εἰς ὅσα σοῦ εἶπα περὶ τῆς ὡραιότητος τῆς γυναικός μου· προσπάθησε νὰ τὴν ἴδῃς γυμνήν». Ἠπόρησεν ὁ Γύγης καὶ τοῦ εἶπεν: «Ἀσύνετον λόγον λέγεις, παραγγέλλων μοι νὰ ἴδω γυμνὴν τὴν κυρίαν μου· *ἅμα ἐκδυθῇ ἡ γυνὴ τὸν χιτῶνα, συναπεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ*. Τὰ καλὰ πράγματα εἶναι πάντοτε καλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ μανθάνωμεν· μεταξὺ δὲ τούτων εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι πρέπει ἕκαστος νὰ προσέχῃ εἰς τὰ ἑαυτοῦ. Ἐγὼ πείθομαι ὅτι ἐκείνη εἶναι ὡραιοτάτη πασῶν καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ ζητῇς παρ' ἐμοῦ ἄνομα πράγματα».

Ταῦτα ἔλεγεν ὁ Γύγης καὶ ἀπέκρουε τὰς παρακλήσεις τοῦ ἀρχηγοῦ του Κανδαύλου, φοβούμενος μὴ συμβῇ τι κακόν. Ὁ δὲ Κανδαύλης τῷ ἀπήντησε: «Θάρρει, ὦ Γύγη, καὶ μὴ φοβοῦ μήτε ἐμὲ, μήτε τὴν γυναῖκά μου, διότι δὲν θὰ πάθῃς τίποτε, θὰ φέρω δὲ τὸ πρᾶγμα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ μάθῃ ὅτι τὴν εἶδες. Ἐγὼ θέλω σὲ τοποθετήσῃ ὄπισθεν τῆς ἀνοιγομένης θύρας τοῦ δωματίου, ἐν τῷ ὁποίῳ κοιμώμεθα, ἀφοῦ δὲ εἰσέλθω ἐγὼ, θὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὴ καὶ θὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐκδύηται θέτουσα τὰ φορέματά της ἓν πρὸς ἓν ἐπὶ ἑνὸς θρόνου· αὐτοῦ θὰ δυνηθῇς νὰ τὴν ἴδῃς ἐν πάσῃ ἡσυχίᾳ, ἀφοῦ δὲ στρέψῃ τὰ νῶτα διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν κλίνην, τότε φρόντισε νὰ φύγῃς διὰ νὰ μὴ σὲ ἴδῃ ἐξερχόμενον τοῦ δωματίου».

Μὴ δυνάμενος ὁ Γύγης νὰ διαφύγῃ ἔπραξε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κανδαύλου· ἐτοποθετήθη λοιπὸν κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν ὄπισθεν τῆς θύρας καὶ εἶδε τὴν γυναῖκα εἰσελθοῦσαν καὶ ἐκδυομένην, ὅτε δὲ ἐστράφη ἡ γυνὴ ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν κλίνην, ἐτραβήχθη ὁ Γύγης καὶ ἐξῆλθεν, ἀλλὰ ἡ γυνὴ τὸν εἶδε. Μαθοῦσα αὕτη τὸ ἄσεμνον τέχνασμα τοῦ συζύγου της ἠσχύνθη ἀλλ' ἐσιώπησε, σκοπὸν ἔχουσα νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Κανδαύλην· διότι οἱ Λυδοὶ καὶ ἄλλοι λαοὶ τὸ θεωροῦσι μεγάλην αἰσχύνην νὰ φανῇ τις γυμνὸς, καὶ ἀνὴρ ἂν ἦναι. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν προσεκάλεσεν ἡ βασίλισσα τὸν Γύγην καὶ τοῦ εἶπεν· «Ἓν ἐκ τῶν δύο πρέπει νὰ ἐκλέξῃς, ὦ Γύγη, ἢ νὰ φονεύσῃς τὸν Κανδαύλην καὶ νὰ λάβῃς ἐμὲ καὶ τὴν βασιλείαν τῆς Λυδίας, ἢ νὰ θανατωθῇς ἐσὺ ἵνα μὴ βλέπῃς εἰς τὸ ἑξῆς ὅσα δὲν πρέπει, ἀκούων τὰς προτροπὰς τοῦ Κανδαύλου. Ἢ ἐκεῖνος πρέπει νὰ χαθῇ, ὅστις ἐσκέφθη τοιαῦτα πράγματα, ἢ σὺ ὅστις μὲ εἶδες γυμνήν». Ὁ Γύγης εὑρέθη εἰς ἀμηχανίαν τί νὰ πράξῃ, μὴ θέλων νὰ φονεύσῃ τὸν κύριόν του· ἀναγκασθεὶς ὅμως ἐπροτίμησε τὸ πρῶτον. Κρυβεὶς ὄπισθεν τῆς θύρας ὅθεν εἶχε θεωρήσῃ τὴν βασίλισσαν ἐκδυομένην καὶ ὡπλισμένος δι' ἐγχειριδίου, τὸ ὁποῖον αὐτὴ τοῦ εἶχε δώσῃ, ἐφόνευσε τὸν Κανδαύλην κοιμώμενον, ἔλαβε δὲ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιλείαν τῶν Λυδῶν.

Ἐγώ.— Τὸ διήγημα τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον καὶ μαρτυρεῖ τρανώτατα τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων σου, ὅτι δηλ. ἡ ἀπογύμνωσις τῆς σαρκὸς προϋποθέτει ἢ συνεπιφέρει τὴν ἠθικὴν ἀναίδειαν καὶ ἀπογύμνωσιν.

Φ.— Πολὺ καλά! ἂς προχωρήσωμεν! Ἂς ἔλθωμεν εἰς αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς διασκεδάσεως. Ὁ χορός! Παρετήρησες καὶ παρατηρεῖς ἐνταῦθα πόσον ὅλοι οἱ ἄνδρες εἶναι εὐγενεῖς καὶ περιποιητικοί, πόσον αἱ κυρίαι εἶναι χαρίεσσαι καὶ εὐπροσήγοροι! Παρατήρησον! πόσαι θωπεῖαι, πόσαι ὑποκλίσεις, πόσα μειδιάματα! Νομίζεις ὅτι αἱ αἴθουσαι αὗται μετετράπησαν εἰς κατοικίας ἀγγέλων. Οἱ ἄνθρωποι μετεβλήθησαν διὰ μιᾶς ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου καὶ φαίνονται ὄντα ὑπεράνθρωπα καὶ εὐδαίμονα, ἅτινα ἀπέθεντο εἰς τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας πᾶν γεῶδες καὶ ὑλικὸν καὶ εἰσῆλθον ἐνταῦθα ὡς *καθαρὰ πνεύματα*, *verklärte Geister*, καθὼς λέγουσιν οἱ Γερμανοί· ἡ μουσικὴ τοῦ χοροῦ δὲν ἐγείρει παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπινα καὶ ὑλικὰ αἰσθήματα, ἀλλὰ μόνον τὴν ὑψηλὴν Ἰδέαν τῆς Ἁρμονίας, καὶ τὸν Πόθον τοῦ Ἰδεώδους, ὃν ἠσθάνθη διὰ παντὸς τοῦ βίου του καὶ ἐξέφρασε δι' ὅλης τῆς ποιήσεώς του ὁ μέγας ποιητὴς Σχίλλερος· τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν, οἱ ὡραῖοι βραχίονες, τὸ ἀσθμαῖνον στῆθός των, οἱ ἐκ τῆς μέθης τῆς ἡδονῆς ὀτὲ μὲν σπινθηροβολοῦντες, ὀτὲ δὲ κεχαυνωμένοι ὀφθαλμοί των, οὐδὲν, οὐδὲν ἀνθρώπινον ἐγείρει παρ' αὐτοῖς, οὐδεμίαν ὑλικὴν καὶ χοϊκὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ *καλλιτεχνικὸν θαυμασμὸν* ἐμποιεῖ.

Ἐγώ. — Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ λόγοι σου εἶναι ἁπλῆ εἰρωνεία.

Φ. — Εἶναι περιττὸν, νομίζω, νὰ λεπτολογήσωμεν ἢ νὰ συζητήσωμεν ἐὰν ὁ χορὸς, μεταξὺ ἐγγάμων πρὸ πάντων, εἶναί τι θεμιτὸν ἢ ἀθέμιτον. Ὅσοι παρευρίσκονται εἰς τοὺς χοροὺς καὶ παρατηροῦσι τὰ συμβαίνοντα δὲν δύνανται νὰ μὴ ὁμολογήσωσιν ὅτι αἱ αἴθουσαι τῶν τοιούτων διασκεδάσεων εἶναι ἐργαστήρια κακοηθείας καὶ διαφθορᾶς. Ἀλλὰ τὴν ἐξαχρείωσιν ταύτην τηρεῖ εἰσέτι *σεβαστὴν* ἡ θέλησις τῶν ἀνωτέρων τάξεων. Πάντες οἱ εὐαίσθητοι καὶ χρηστοὶ ἄνθρωποι ἀναγνωρίζουσι τὸ ἀνήθικον τῆς διασκεδάσεως ταύτης, πάντες οἱ ἀγαπῶντες τὸ ἀγαθὸν τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους των κατακρίνουσιν αὐτόν. Ἀλλὰ τί λέγω; ἐνθυμοῦμαι τώρα ὅτι τὸν χορὸν κατεδίκασεν, ἠξεύρεις τίς; οὐχὶ θεολόγος τις ἢ ἱεροκῆρυξ διδάσκων ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ἐγκράτειαν καὶ προσευχὴν, — οὐχὶ ποιητής τις ἢ φιλόσοφος ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἠθικολόγησαν περὶ τῶν τοιούτων καὶ ἐξύμνησαν τὴν ἀρετὴν ὡς τὸ *κάλλιστον θήραμα ἐν τῷ βίῳ*· οὔτε ὁ Παρίνης, οὔτε ὁ Φώσκολος εἶναι οἱ πικρῶς ἐλέγξαντες αὐτὸν, ἀλλ' ἕτερος ποιητὴς, ὀνομαστὸς διὰ τὰ μεγάλα ποιητικά του πλεονεκτήματα καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνάς του, ἀλλὰ ἄξιος οἴκτου διὰ τὴν διαφθορὰν τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου του. Ἠξεύρεις ὅτι ὁ Byron ὑπῆρξε μέγας ποιητὴς, ἀλλὰ καὶ ἀχαλίνωτος ἄνθρωπος· ἡ κακία εἶχε δι' αὐτὸν μέγα δέλεαρ, οὐχ ἧττον καὶ αὐτὸς ἀνεγνώρισε τὸ ἄσεμνον τῆς διασκεδάσεως ταύτης καὶ σφοδρῶς ἐστηλίτευσεν αὐτὴν εἰς τὸ ποιημάτιόν του *The Waltz*. Ἐν αὐτῷ κατακρίνει τὸν χορὸν ὡς ἐπιτρέποντα εἰς τὰ ἄτομα τῶν δύο φύλων ἀνοίκειον καὶ ἀθέμιτον προσπέλασιν καὶ συνάφειαν, ἀναφέρει δὲ τὴν ἔκπληξιν ἣν ἠσθάνθη σώφρων τις Ὀθωμανὸς, ὅτε παρευρέθη εἰς ἕνα χορὸν Εὐρωπαίων. . . Τὸ τέλος τοῦ ποιήματός του τούτου ἔχει ἐλεγειακὸν χαρακτῆρα. Διατί, λέγει ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς συμπολίτας του, θέλετε νὰ καταστήσητε τόσῳ εὔωνον τὸ κάλλος καὶ τὰ ἄλλα θέλγητρα τῆς γυναικός; διατί θέλετε νὰ μαράνητε τὸ θεῖον καὶ ἁγνὸν αἴσθημα τοῦ ἔρωτος, κυλίοντες αὐτὸ εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἀκολασίας;

Ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε σοὶ ἀνέφερα, καὶ ἐξ ὅσων ἰδίοις ὄμμασι παρατηρεῖς ἐν ταῖς αἰθούσαις ταύταις δύνασαι, χωρὶς τῆς βοηθείας μου, νὰ σχηματίσῃς μίαν ἰδέαν περὶ τῆς ἐν γένει ἀνατροφῆς, ἣν ἔχει αὐτὴ ἡ τάξις τῆς κοινωνίας, καὶ νὰ ἐξηγήσῃς διάφορα ἄλλως ἀνεξήγητα φαινόμενα, παρατηρούμενα ἰδίως εἰς αὐτήν. Αὕτη νηπιόθεν οὕτως ἀνατρέφεται. Ἡ ἀγωγὴ αὐτῆς ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ καταπνίξῃ πᾶν εὐγενὲς αἴσθημα τῆς ψυχῆς καὶ ἀντικαταστήσῃ ἁπλῆν ἐξωτερικὴν κοσμιότητα τρόπων, ἐπιτρέπουσαν τὰ πάντα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς εὐσχημοσύνης. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ διαφθορά. Ναί, ἰδὲ τὸν ἄνθρωπον οἷος ἐξέρχεται ἐκ τῶν χειρῶν τῆς φύσεως καὶ ὕστερον παρατήρησον τὴν ἠθικὴν παραμόρφωσιν, ἣν παράγει εἰς αὐτὸν βαθμιαίως ἡ *ὑψηλὴ αὕτη ἀνατροφή*. Τότε θέλεις ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ ἐν τῷ ἀτόμῳ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ διαφθορὰ δὲν ἐπέρχεται διὰ μιᾶς ὡς κεραυνός, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαισθήτως δηλητηριάζει τὰ ἀγνότερα αἰσθήματα, ὅσα ἐνέπνευσεν ἡ φύσις εἰς τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἐν πρώτοις, ἂν ἐξετάσῃς τὴν ἀγωγὴν, ἣν λαμβάνουσι τὰ κοράσια, θὰ πεισθῇς ὅτι ταῦτα δὲν προορίζονται εἰς γάμον, δὲν προορίζονται νὰ σχηματίσωσιν οἰκογένειαν, νὰ μορφώσωσιν αὐτὴν καὶ χρησιμεύσωσιν ὡς βοηθοὶ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν καὶ διαχείρισιν. Τὰ σπουδαιότερα θέματα τῆς ἀγωγῆς αὐτῶν εἶναι μουσικὴ, ξέναι γλῶσσαι, κομψότης τρόπων καὶ τὰ παρόμοια· πᾶσα σπουδαιοτέρα γνῶσις καὶ μελέτη παραγκωνίζεται. Θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαὶ μελέται, γνώσεις ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν οὔτε κἂν ἀναφέρονται. Τὴν περαιτέρω ἀνατροφὴν συμπληροῖ ὁ οἰκογενειακὸς βίος. Ἀλλὰ τί εἶναι ἡ ἀνατροφὴ αὕτη, οὐδὲν ἔχουσα ἠθικὸν ἔρεισμα, οὐδεμίαν θρησκευτικὴν βάσιν; Τὸ ἠθικὸν καὶ θρησκευτικὸν αἴσθημα ὑπάρχει ἔμφυτον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, μόνον δὲ τοιαύτη ἀγωγὴ, οἵα δίδεται σήμερον εἰς τὰς νέας, δύναται νὰ μαράνῃ αὐτό, ἀντὶ νὰ καλλιεργήσῃ καὶ τελειοποιήσῃ. Δοκίμασε, ἂν ἦσαι ἱκανὸς, νὰ ἀποπλανήσῃς ἀγνὴν καὶ ἀπαίδευτον ἀγρότιδα. Τὸ πρῶτον ἄσεμνον βλέμμα σου, ὁ πρῶτος ἄσεμνος λόγος σου θέλει προσκρούσῃ εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἁγνότητος, θέλει δὲ σὲ ῥαπίσῃ κατὰ πρόσωπον, ἂν τολμήσῃς νὰ προσβάλῃς τὴν σεμνότητα τοῦ χαρακτῆρός της, — ἐν ᾧ ἡ εὐγενὴς κυρία τῶν ἀνωτέρων τάξεων μειδιᾷ εἰς τοὺς χαριεντισμοὺς καὶ τὰς θωπείας τοῦ ἀσέμνου καὶ διεφθαρμένου τυχοδιώκτου.

Πιστεύω ὅτι μέχρι τοῦδε παρηκολούθησας εἰς τὰς σκέψεις μου καὶ συμφωνεῖς ὅτι αὗται δὲν περιέχουσιν ἴχνος ὑπερβολῆς.

Ἐγώ.— Συμφωνῶ πληρέστατα καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ τὰς συμπληρώσῃς.

Φ.— Ἀκολουθῶ λοιπόν. Ἀνέφερα τὴν πρώτην ἀνατροφὴν, ἣν λαμβάνουσιν αἱ νέαι. Ποῖος εἶναι τώρα ὁ οἰκογενειακὸς αὐτῶν βίος; Ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀγωγὴν, ἣν ἔλαβον. Ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ ἀποκτῶσιν αἱ νέαι τὰς προκαταρκτικὰς γνώσεις καὶ ἔχουσι πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ παραδείγματα τοῦ μετέπειτα βίου των. Ἐθίζονται εἰς τὴν ὅσον ἔνεσιν ἐλευθερωτέραν συναναστροφὴν καὶ συνανάχρωσιν μετὰ συγγενῶν, οἰκείων καὶ ξένων. Αἱ σχέσεις αὗται καὶ τὰ καθημερινὰ παραδείγματα συμβάλλουσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν νοητικὴν ἐξύπνισιν τῆς νέας καὶ προδιαθέτουσι τὴν ψυχήν. Περί τινων νεανίδων δύνασαι καὶ πρὸ τοῦ γάμου των νὰ εἰκάσῃς τὴν μέλλουσαν πορείαν των.... αὗται διεφθάρησαν ἤδη ἠθικῶς, μόνος δὲ ὁ φόβος μὴ παραβλαφθῇ τὸ μέλλον των, κρατεῖ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἀπελπιστικοῦ βήματος.

Ἀλλὰ καὶ σεμνῶς ἀνατεθραμμέναι νέαι δὲν δύνανται μετὰ τὸν γάμον των νὰ μὴ παρασυρθῶσιν ἐκ τοῦ ῥεύματος τῆς γενικῆς διαφθορᾶς. Κατὰ τὰς σημερινὰς θεωρίας ὁ ἀνὴρ δὲν εἶναι κύριος, δὲν εἶναι ἀνώτερος τῆς γυναικός, ἀλλ' ἴσος, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ κατώτερος. Ἡ νέα δὲν ἀκούει πλέον τὴν ἐπιτακτικὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς, τοῦ ἀνωτέρου, φωνὴν, ἥτις δύναται νὰ προφυλάξῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου, ἀλλὰ τὴν θωπευτικὴν φωνὴν τοῦ ἰσοβαθμίου συζύγου. Ἡ στιγμιαία αὕτη μετάβασις ἀποφασίζει, οὕτως εἰπεῖν, τὴν τύχην τῆς γυναικός. Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀκολούθως ἐκ τῶν σχέσεων καὶ περιπετειῶν ὅσαι ἐνδέχεται νὰ παρακολουθήσωσιν εἰς τὸ διάστημα τοῦ συζυγικοῦ βίου. Αἱ κοινωνικαὶ ὅμως ἕξεις δὲν ἀλλοιοῦνται, δὲν καταργοῦνται (ὁμιλῶ πάντοτε περὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων) διὰ μιᾶς, καὶ ἡ διατήρησις αὐτῶν δηλοῖ ὅτι ἔχουσι ῥίζας ἀείποτε ἀκμαίας. Ὁ χορὸς, ἐν ᾧ παρευρισκόμεθα, εἶναι χορὸς μιᾶς τῶν καλλιτέρων καὶ σεμνοτέρων οἰκογενειῶν τῆς πόλεως, ἀλλὰ τίνες εἶναι οἱ προσκεκλημένοι; Περιττὸν νὰ σοὶ εἴπω ὅτι ἐκ τῶν ἑκατὸν περίπου κυριῶν, αἵτινες παρευρίσκονται, αἱ εἴκοσι τοὐλάχιστον εἶναι γνωσταὶ δι' ἐρωτικὰς περιπετείας ἃς ἔλαβον κατὰ τὸ διάστημα τοῦ συζυγικοῦ βίου των, καὶ ὅμως ὁ κόσμος ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποδίδῃ εἰς αὐτὰς, ἐξωτερικῶς τοὐλάχιστον, τὸν αὐτὸν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς σεβασμόν.

Ἐγώ.— Ὁ σεβασμὸς ὅμως οὗτος εἶναι μόνον φαινομενικός· ὅσοι γνωρίζουσι τὴν διαγωγήν των. . .

Φ.— Ὅσοι γνωρίζουσι τὴν διαγωγὴν των δὲν δισταζουσι νὰ προσκαλέσωσιν αὐτὰς εἰς τὰς διαφόρους συναναστροφάς των, ἄρα δὲν ἀποδοκιμάζουσι τὴν διαγωγήν των.

Ἐγώ. — Ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι τῷ ὄντι ἀξιολύπητος.

Φ. — Ναί, εἶναι τῷ ὄντι λυπηρά. Πόσον εἰλικρινεῖς εἶναι οἱ λόγοι μου, τὸ ἀποδεικνύει ἡ σειρὰ τῶν σκέψεών μου καὶ αὐτὴ ἡ κατάστασις τῆς κοινωνίας. Παρεσιώπησα τὰς μεγάλας θυσίας, εἰς ἃς ὑπόκειται ὁ ἔγγαμος κατὰ τὸν συζυγικὸν βίον του, θυσίας τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, ἡσυχίας καὶ ἀναπαύσεως καὶ περιωρίσθην μόνον καὶ μόνον εἰς τὴν καθαρὰν σχέσιν τοῦ γάμου, — παρεσιώπησα τὰς εὐθύνας, τὰς ἀδιακόπους φροντίδας καὶ τὴν ἀκατάπαυστον ἀγωνίαν περὶ τῆς ἀνατροφῆς, ἐκπαιδεύσεως καὶ συντηρήσεως τῆς οἰκογενείας, καὶ περιωρίσθην μόνον εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς σχέσεως δύο ὄντων, προωρισμένων νὰ διανύσωσιν ὁμοῦ τὸ στάδιον τοῦ βίου ἐν ἀγάπῃ καὶ ἁρμονίᾳ. Ἀλλ' αἱ φροντίδες, αἱ περὶ τῆς οἰκογενείας, τῶν τέκνων καὶ τῶν θυγατέρων μέριμναι, ἡ αὐταπάρνησις τοῦ ἀνδρὸς χάριν τῆς εὐημερίας τῆς οἰκογενείας του, εἶναι θυσίαι προκαλοῦσαι τὸν θαυμασμὸν καὶ τοῦ στωϊκωτέρου τῶν φιλοσόφων. Ἂν εἰς ταῦτα προσθέσῃς τὴν ἀτιμίαν, ἥτις δύναται νὰ προέλθῃ εἰς τὸν ἄνδρα ἐκ τῆς ἀνηθικότητος ἢ ἐλαφρότητος τῆς ἰδίας συζύγου, χάριν τῆς ὁποίας θυσιάζει τὸ πᾶν, ἔχεις πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς Ἀληθείας, ἔχεις πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς Καταστροφῆς.

Ὅσα σοὶ ἐξέθεσα περὶ τῶν κακῶν, ἅτινα δυνατὸν νὰ συνεπιφέρῃ ἡ συζυγικὴ σχέσις, βασίζονται εἰς τὴν ἀλήθειαν. Ἡ ἀδυναμία, ἡ μωρία καὶ ἡ διαφθορὰ τοῦ ἀνθρώπου πάντοτε καὶ εἰς πᾶσαν ἐποχὴν ἐμόλυνε τὴν ἱερὰν ταύτην σχέσιν, ἀλλὰ εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν, εἰς ἣν συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ἰδική μας, ἡ ἀθέτησις τοῦ συζυγικοῦ συμβολαίου ἔλαβεν εἰς μίαν τάξιν τῆς κοινωνίας τὸν χαρακτῆρα *κοινωνικοῦ ἐθίμου*. Σοὶ εἶναι γνωστὸν τὸ ἀθάνατον ποίημα

τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Παρίνη (Il giorno), διὰ τοῦ ὁποίου κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐσατύρισεν εἰς τρόπον ἀπαράμιλλον τὸν τότε ἐπικρατοῦντα Serventismo τῆς πατρίδος του καὶ τὰς κακὰς ἕξεις τῆς κοινωνίας. Αἱ ἕξεις ἐκεῖναι ἐξακολουθοῦσιν ἔτι καὶ σήμερον λυμαινόμεναι τάξεις τινὰς τῆς κοινωνίας. Ὅπου ἀνωτέρα συναναστροφή, ὅπου ἀνώτερος κύκλος ἐκεῖ καὶ τὸ φάσμα τοῦ Ἔρωτος, μεταμορφωμένου εἰς κακὸν δαίμονα, πλανᾶται προσπαθοῦν νὰ ἀλλοιώσῃ σχέσεις καθιερωμένας ὑπὸ τῆς φύσεως, τῆς θρησκείας καὶ τῆς κοινωνίας. Ὁ Παρίνης πρὸς ἐξήγησιν τῆς κοινωνικῆς ταύτης νόσου ἔπλασεν ὡραῖον μῦθον, τὸν ἑξῆς:

«Κατ' ἀρχὰς ὁ υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης, Ἔρως, ἦτο πάντοτε φιλιωμένος καὶ ἀχώριστος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ὑμεναίου (Γάμου). Ὡς δίδυμοι ἀδελφοὶ ἔζων πάντοτε ὁμοῦ ἐν ἀδελφικῇ ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ. Ὁ Ἔρως ὅμως ἐννόησέ ποτε ὅτι ἦτο ἀνώτερος τοῦ ἀδελφοῦ του Ὑμεναίου κατὰ τὴν δύναμιν καὶ διεμαρτυρήθη πρὸς τὴν μητέρα του λέγων· — Διατί ἐγὼ νὰ ἦμαι καταδικασμένος νὰ συζῶ πάντοτε μετὰ τοῦ Ὑμεναίου, ὅστις εἶναι ὑποδεέστερός μου; ἐγὼ τοξεύω καὶ αὐτὸς ἀπολαμβάνει ἀνέτως τῶν καρπῶν τῆς τέχνης μου· θέλω νὰ ἀποχωρισθῶ ἀπ' αὐτοῦ, θέλω νὰ εὐρύνω τὸν κύκλον μου καὶ διὰ τοῦ τόξου μου νὰ ῥίπτω τὰ βέλη μου ὅπου θέλω». Ἡ Ἀφροδίτη ἐχώρισε τοὺς δύο ἀδελφοὺς καὶ κατέστησε τὸν Ἔρωτα ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον τοῦ ἀδελφοῦ του Ὑμεναίου.»

Ἀλλὰ εἶναι καιρὸς νὰ τελειώσω. Συνέπεια τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων θὰ ἦτο ἡ ἀποστροφὴ καὶ ἡ πλήρης ἀποχὴ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ γάμου. Ἡ σχέσις αὕτη, ἡ σχέσις τοῦ γάμου, σκέπτεται καθ' ἑαυτὸν ὁ τίμιος ἄνθρωπος, εἶναί τι ἀκροσφαλὲς καὶ δύναται νὰ ἐκθέσῃ τὴν τιμιότητα τοῦ ἀνθρώπου. Προτιμότερον λοιπὸν νὰ ἀπέχω. Περίεργον πρᾶγμα! Πῶς ἤλλαξαν τὰ πράγματα! Οἱ ἀρχαιότεροι καὶ ἁπλούστεροι τῶν ἀνθρώπων συνεβούλευον εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ ἀγαπητούς των τὸν γάμον, ὡς καταφύγιον κατὰ τῆς ἀτομικῆς διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως. . .

. . . . . .

Ὁ γάμος ὅμως εἶναι ἡ βάσις τῆς κοινωνίας, ἡ βάσις τοῦ κόσμου· χωρὶς αὐτοῦ ἀδύνατος ἡ ὕπαρξις τῆς κοινωνίας. Τὴν κοινωνικὴν ταύτην ἀνάγκην μαρτυρεῖ καὶ ἐκφράζει αὐτὴ ἡ φύσις, εἰς τὸν νόμον τῆς ὁποίας ὑπακούουσιν οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλ' ἡ σχέσις αὕτη ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐξακολουθήσῃ, πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἀληθῆ αὐτῆς ὅρια.

Ἐγὼ σοὶ ἐξέθηκα κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ τὰς ἀσχημίας καὶ τὰς παρεκτροπὰς τῆς σχέσεως ταύτης προερχομένας ἐκ τῆς κακῆς ἀγωγῆς καὶ πιστεύω ὅτι περιέγραψα τὴν νόσον συμφώνως πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἂν δὲ ἡ διάγνωσις εἶναι ἀληθής, εὔκολος καὶ ἡ εὕρεσις τῶν μέσων τῆς θεραπείας.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1883. Μ.

Μετά τινας ἡμέρας ἐκδίδεται ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ κομψὸν εὐμέγεθες τεῦχος, περιέχον τὰ «Παιδικὰ Διηγήματα» τοῦ ἐκ τῶν συνεργατῶν ἡμῶν κ. Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου. Πάντες ὅσοι κήδονται περὶ τῆς ὀρθῆς παιδεύσεως τῶν τέκνων αὐτῶν ἀς ζητήσωσι νὰ προμηθευθῶσι τὸ ὡραῖον τοῦτο ἔργον. Διότι τὸ βιβλίον συγκεντροῖ τόσην παιδαγωγικὴν δύναμιν μετὰ λεπτῆς τέχνης διακεχυμένην εἰς τρυφερώτατα διηγήματα, ἐνέχει τόσον εὔχυμον καὶ ὑγιᾶ τροφὴν διὰ τὰς ἁπαλὰς τῶν παίδων ψυχάς, ὥστε ἀδιστάκτως δυνάμεθα νὰ τὸ συστήσωμεν ὡς ἄξιον νὰ προτάσσηται παντὸς ἄλλου ἀναγνώσματος εἰς μόρφωσιν τῶν παίδων προωρισμένου. Ὡς δεῖγμα τῶν παιδικῶν διηγημάτων λαμβάνομεν κατὰ τύχην ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἐν τῷ τόμῳ περιεχομένων καὶ παραθέτομεν ἐνταῦθα —τὸ ἑπόμενον.

Σ. τ. Δ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ

—

— Τὴν ἱστορίαν μας, θεῖε, τὴν ἱστορίαν μας ἐφώναζεν ὁ μικρὸς Ἀριστείδης.

— Καὶ αἱ ἐξετάσεις μας ἐτελείωσαν, καὶ ἄριστα ἐπήραμεν, εἶπε καὶ ἡ Πηνελόπη.

— Λοιπὸν τὴν ὑπόσχεσίν σας!

— Τὴν ὑπόσχεσίν σας!

Καὶ ἐτοποθετήθησαν καὶ οἱ δύο, ἀδελφὸς καὶ ἀδελφή, πλησίον εἰς τὰ γόνατα τοῦ θείου των Πλάτωνος καὶ ἡτοιμάσθησαν ν' ἀκούσουν τὴν διήγησίν του.

Ὁ θεῖός των Πλάτων ἐταξείδευσεν εἰς πολλὰ μέρη, εἶδε πολὺν κόσμον, ἀνέγνωσε πολλὰ βιβλία καὶ εἰξεύρει πολλὰς καὶ καλὰς ἱστορίας· καὶ ὅσας φορὰς ὁ ἀνεψιός του καὶ ἡ ἀνεψιά του ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντά των τοῖς διηγεῖται μίαν ἱστορίαν· τοῦτο δὲ συμβαίνει σχεδὸν κάθε βράδυ, διότι καὶ οἱ δύο εἶνε εὔτακτοι καὶ ἐπιμελεῖς.

Ἀλλὰ τώρα δὲν ζητοῦν καμμίαν ἀπὸ τὰς συνειθισμένας ἱστορίας τοῦ θείου των· ζητοῦν τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ τοῖς εἰπῇ ἂν πάρουν ἄριστα εἰς τὰς ἐξετάσεις των καὶ τὴν ὁποίαν περιμένουν μὲ τόσην ἀνυπομονησίαν ἕνα μῆνα τώρα.

Ὁ θεῖος Πλάτων ἐκάθισε περισσότερον ἀναπαυτικὰ εἰς τὴν καθέκλαν του, ἐσκέφθη ὀλίγον, ἔβηξεν ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἤρχισε:

— Μίαν ἡμέραν . . .

Ἅμα τὰ δύο παιδία ἤκουσαν τὴν μαγικὴν αὐτὴν λέξιν, ἡ ὁποία εἰς τὴν ζωηρὰν παιδικὴν φαντασίαν ὑπόσχεται συγκινήσεις καὶ περιπετείας, δράκους καὶ βασιλοπούλας, μαγευμένους πύργους καὶ πτερωτὰ ἄλογα, βουνὰ ὅπου ἀνοιγοκλείουν καὶ νεκροὺς ὅπου ἀναστήνονται μὲ τὸ ἀθάνατον νερόν, μηλέας ὅπου ὁμιλοῦν καὶ δάση ὅπου τραγῳδοῦν, ἐστρυμώχθησαν περισσότερον εἰς τὰ γόνατα τοῦ θείου των, ἐσήκωσαν ζωηρῶς τὰς κεφαλάς των, ἐχαμογέλασαν ἀπὸ εὐτυχίαν, ἐτέντωσαν μὲ προσοχὴν τὰ αὐτία των, καὶ μὲ τὰ περίεργα καὶ ἔξυπνα ὀμματιάτων τὸν ἐκύτταζαν μέσα εἰς τὰ ὀμματιά του.

— Μίαν ἡμέραν, ἐπανέλαβεν ὁ θεῖος Πλάτων, ἓν παιδίον ἕως δώδεκα ἐτῶν ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸ σχολεῖον. Ἦτο χειμῶνας. Τὸ πρωὶ εἶχε χιονίσει καὶ αἱ στέγαι καὶ οἱ δρόμοι ἦσαν κάτασπροι· ὁ ἄνεμος ἐφυσοῦσε παγωμένος. Ἀλλὰ τὸ παιδίον δὲν ἐκρύωνεν· ἐφοροῦσεν ὡραῖα καὶ χονδρὰ φορέματα, καινούργια καὶ στερεὰ ὑποδήματα, χειρόκτια εἰς τὰς χεῖράς του· ἦτο πλουσιόπαιδον· ὁ δὲ χειμῶνας, καλά μου παιδία, δὲν εἶνε διὰ τοὺς πλουσίους, εἶνε διὰ τοὺς πτωχούς· ὅταν οἱ πλούσιοι, μεγάλοι καὶ μικροὶ κάθηνται τριγύρω εἰς τὴν θερμάστραν των, ἢ ἐμπρὸς εἰς τὴν ἑστίαν των ὅπου καίει ὡραία φωτία καὶ σκορπίζει γλυκεῖαν ζέστην, δὲν αἰσθάνονται τὸν χειμῶνα· καὶ ἂν βρέχῃ, καὶ ἂν χιονίζῃ ἔξω, ἐκεῖνοι ἔχουν ἥλιον μέσα εἰς τὸ δωμάτιόν των· ἀλλ' οἱ πτωχοί; . . . ὦ! οἱ καϋμένοι οἱ πτωχοί, ἐνῷ βογκᾷ εἰς τὴν στέγην των ὁ ἄνεμος καὶ ἐμβαίνει εἰς τὸ παλαιόσπιτόν των ἀπὸ τὰ σπασμένα παράθυρα ἢ τὰς ῥαγάδας, ἐνῷ ἀστράπτει καὶ βροντᾷ εἰς τὸν οὐρανόν, ἐκεῖνοι περνοῦν σκοτεινὰ τὰς μακρὰς καὶ ἀγρίας νύκτας τοῦ χειμῶνος ἀπηλπισμένοι καὶ κλαίοντες. Καὶ δὲν ἔχουν οὔτε ψωμὶ νὰ δώσουν εἰς τὰ παιδία των, οὔτε σκέπασμα νὰ τὰ σκεπάσουν, καὶ τὸ ἓν φωνάζει: πεινῶ, τὸ ἄλλο: παγώνω, καὶ τὸ ἄλλο εἶνε ἄρρωστον καὶ κινδυνεύει. . . . Καὶ ἀργεῖ τότε, ἀργεῖ πολὺ νὰ ἐξημερώσῃ. . . .

— Οἱ καϋμένοι οἱ πτωχοί! ἐψιθύρισεν ἡ Πηνελόπη συγκινηθεῖσα.

— Τὸ παιδίον λοιπὸν ἐκεῖνο, ἐξηκολούθησεν ὁ θεῖος Πλάτων, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο Κλεάνθης, τόσον ὀλίγον ἐφρόντιζε διὰ τὸ κρύον, ὥστε εἶχε σταθῆ εἰς μίαν ἄκραν τοῦ δρόμου καὶ ἐκύτταζε δύο σπουργίτας οἱ ὁποῖοι ἐπετοῦσαν ἀπὸ στέγην εἰς στέγην, καὶ ἐσκάλιζαν μὲ τὸ ῥάμφος των τὴν χιόνα, διὰ νὰ εὕρουν κανένα σπόρον ἢ σκωλῆκι. Εἶχε δὲ ὅλην του τὴν προσοχὴν εἰς τὰ πτηνά, ὅταν ἔξαφνα ἓν ἄλλο παιδίον ἦλθε καὶ ἐσταθῆ ἐμπρός του καὶ ἐσταύρωσε τὰς χεῖράς του.

Ἦτο ἕως ἐννέα ἐτῶν· τὰ ἐλεεινά του φορέματα εἶχαν τόσον μεγάλας τρύπας εἰς τὰ γόνατα καὶ εἰς τοὺς ἀγκῶνας, ὥστε ἐφαίνοντο τὰ κρέατά του· τὰ χείλη του ἦσαν μελανά, αἱ χεῖρές του πρισμέναι καὶ κατακόκκινοι, οἱ πόδες του γυμνοὶ καὶ ὅλο πληγὰς ἀπὸ τὰ ξεπαγιάσματα ἐπατοῦσαν ἐπάνω εἰς τὴν χιόνα.

Τὸ δυστυχὲς ἐτρεμούλιαζε καὶ ἐκτυποῦσαν τὰ ὀδόντιά του! . . . .

Ὁ Κλεάνθης ἅμα ἐγύρισε καὶ τὸ εἶδεν, ἀνετριχίασεν εἰς ὅλον τὸ σῶμά του.

— Καλό μου παιδί, τοῦ εἶπε μὲ σιγανὴν φωνὴν τὸ πτωχόν, μήπως σοῦ εὑρίσκεται κἀνένα ζευγάρι παληὰ παπούτσια;

Ὁ Κλεάνθης ἐνεθυμήθη, ὅτι ἐκείνας τὰς ἡμέρας τοῦ εἶχεν ἀγοράσει ὁ πατέρας του τὰ καινούργια ὑποδήματα ὅπου ἐφοροῦσε.

Τοῦ ἀπεκρίθη λοιπόν:

— Ἔχω· ἔλα εἰς τὸ σπίτι νὰ σοῦ τὰ δώσω· ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πῶς θὰ σοῦ εἶνε ὀλίγον μεγάλα.

— Μεγάλα; δὲν πειράζει ἐγὼ εἶμαι πτωχόπουλο· μόνον ξυπόλυτο νὰ μὴν περιπατῶ πάνω εἰς ταῖς πέτραις καὶ εἰς τὰ χιόνια, γιατὶ κρυώνω, κρυώνω πολύ.

— Ἔλα μαζί μου, τοῦ εἶπεν ὁ Κλεάνθης· καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον τοῦ εἶπε πάλιν: μήπως πεινᾷς;

Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐχαμήλωσε τὰ ὀμματιά του καὶ δὲν ἔδωκεν ἀπάντησιν. Ἔπειτα δὲ μὲ τρέμουσαν φωνήν:

— Μόνο χθὲς βράδυ ἔραγα ἕνα ξηρὸ κομματάκι ψωμί, εἶπε.

— Πῶς σὲ λέγουν;

— Ἀνδρέα.

— Ἔλα μαζί μου, Ἀνδρέα.

Ἂν ἦτο κανὲν ἀνόητον παιδίον θὰ ἐντρέπετο, διότι εἰς τὸ πλάγι του ἐπεριπατοῦσεν ἓν πτωχόπαιδον μὲ τοιαῦτα φορέματα. Ἀλλ' ὁ Κλεάνθης εἶχεν εὐγενῆ ψυχήν, καὶ ἓν πρᾶγμα μοναχὰ ἐσυλλογίζετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην: πῶς νὰ κάμῃ καλὸν εἰς τὸ κακόμοιρον ἐκεῖνο πτωχόν. Τὸ ὑπῆγε λοιπὸν ἕως εἰς τὴν οἰκίαν των.

Ἐκτύπησε τὴν θύραν, τοῦ ἤνοιξαν, ἐμβῆκαν· τὸ ἔφερεν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ τοῦ εἶπε:

— Ζεστάσου καὶ περίμενέ με.

Ἔπειτα ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου ἦτο ἡ μητέρα του, ἔπεσεν εἰς τὴν ἀγκάλην της καὶ τῆς εἶπε λαχανιασμένος:

— Μητέρα, μίαν χάριν, ἂν μ' ἀγαπᾷς!

Καὶ διηγήθη εἰς τὴν μητέρα του τὴν δυστυχίαν τοῦ πτωχοῦ παιδίου.

Ἡ μητέρα τοῦ Κλεάνθους ἦτο ἀγαθὴ καὶ εὐσπλαγχνικὴ γυναῖκα· ποτὲ πτωχὸν ὅπου τῆς ἐζήτησε βοήθειαν δὲν τὸν ἄφησε νὰ φύγῃ μὲ ἄδεια χέρια· ἀλλὰ δὲν ἐπερίμενε νὰ ἔλθουν οἱ πτωχοὶ εἰς τὴν θύραν της· τοὺς ἐζητοῦσε καὶ τοὺς εὕρισκεν· εἰς πόσας οἰκογενείας αἱ ὁποῖαι ἦσαν πτωχαί, ἀλλὰ ἐντρέποντο πάλιν νὰ ζητήσουν ἐλεημοσύνην, ἔδιδεν ἐπίτηδες ἐργασίαν διὰ νὰ τὰς βοηθήσῃ διότι ἐπεινοῦσαν! ὅπου ἐμβαίνεν ἔπαυαν τὰ δάκρυα καὶ ἔμβαινε μαζί της ἡ παρηγορία· διὰ τοῦτο οἱ πτωχοὶ καὶ δυστυχεῖς τὴν νύκτα πρὶν κοιμηθοῦν ἐπαρακαλοῦσαν ἐμπρὸς εἰς τὸ εἰκονοστάσιόν των περισ-

σότερον διὰ τὴν ζωὴν αὐτῆς, παρὰ διὰ τὴν ἰδικήν των.

— Ἔλα νὰ τὸ ἰδῇς, μητέρα, εἶπεν ὁ Κλεάνθης, θὰ τὸ λυπηθῇς πολύ.

Καὶ κατέβη μὲ τὴν μητέρα του εἰς τὸ μαγειρεῖον.

Ὁ Ἀνδρέας εἶχεν εὔμορφον καὶ ἐκφραστικὸν πρόσωπον καὶ ὅποιος τὸν ἔβλεπεν ἠσθάνετο συμπάθειαν δι' αὐτόν· ἀκόμη δὲ συμπαθητικώτερον τὸν ἔκαμνεν ἡ ἐντροπή του, διότι τὸ δυστυχὲς παιδίον ἐντρέπετο πολὺ τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

Ἡ μητέρα τοῦ Κλεάνθους τὸ ἐλυπήθη, φαίνεται, πολύ, διότι εἶπεν εἰς τὴν ὑπηρέτριαν νὰ τοῦ δώσῃ ζωμόν, διὰ νὰ ζεσταθῇ, καὶ ψωμί, καὶ φαγητόν, ἐκείνη δ' ἀνέβη ἐπάνω μὲ τὸν Κλεάνθην, ἐπῆρεν ἓν παλαιὸν χονδρὸν φόρεμά του, ἓν πανταλόνι του, ἓν ζευγάριον μάλλιναις κάλτσαις του, καὶ τὰ παλαιὰ ὑποδήματά του καὶ τοῦ εἶπε:

— Δός τα σὺ μὲ τὰ χέρια σου!

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Ἀνδρέας ἐνεδύθη εἰς μίαν στιγμὴν ὡς ἀρχοντόπουλον, ἔφαγε καλά, ἐζεστάθη καλά.

Ὅλα αὐτὰ φαίνονται συνειθισμένα πράγματα εἰς τὰ πλουσιόπαιδα· ἀλλὰ τὰ πτωχόπαιδα ποίαν ἄλλην εὐτυχίαν εἰμποροῦν νὰ φαντασθοῦν παρὰ νὰ μὴ πεινοῦν καὶ νὰ μὴ κρυώνουν:

Ὅταν ὁ Ἀνδρέας ἐσηκώθη ν' ἀναχωρήσῃ, ἡ μητέρα τοῦ Κλεάνθους τοῦ εἶπε:

— Παιδάκι μου νὰ περνᾷς καθ' ἡμέραν ἀπ' ἐδῶ.

Καὶ τὸ πτωχὸν παιδίον ἀνεχώρησε μὲ δακρυσμένα ὀμμάτια ἀπὸ τὴν χαράν του.

Τὸν δὲ Κλεάνθην τὸν ἐπῆρεν ἡ μητέρα του εἰς τὴν ἀγκάλην της, τὸν ἐκύτταζε μερικὰς στιγμὰς μὲ βλέμμα γεμάτον ἀπὸ ἀνέκφραστον μητρικὴν ἀγάπην, καὶ ἔξαφνα ἤρχισε νὰ τὸν φιλῇ, νὰ τὸν φιλῇ, νὰ τὸν φιλῇ.

— Κλεάνθη, τοῦ εἶπε, μὲ συγκίνησιν, σήμερον τὸ ἔχω καύχημά μου, ὅτι σ' ἔχω παιδί μου.

Ὁ Κλεάνθης ἦτο εὐτυχής· τοῦ ἐφαίνετο ὅτι τὸ πτωχὸν παιδίον τοῦ ἔκαμε καλωσύνην καὶ ὄχι αὐτός· καὶ μὲ ὅλην του τὴν καρδίαν τὸ εὐχαριστοῦσε, διότι τὸ ἀπήντησεν εἰς τὸν δρόμον, καὶ εὑρῆκεν ἀφορμὴν νὰ φανῇ καλός, νὰ αἰσθανθῇ τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην χαράν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὅσοι κάμνουν τὸ καλόν, καὶ ν' ἀκούσῃ ἀπὸ τὴν μητέρα του ὅτι ἐκαυχᾶτο διότι τὸν εἶχεν υἱόν της.

Τὸν ἠγάπησε λοιπὸν πολὺ τὸν Ἀνδρέαν· ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀνδρέας ἦτο καλὸν παιδίον καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ὅταν ἦλθε πάλιν, ἐζήτησεν ἐργασίαν, διότι δὲν ἤθελε νὰ διακονεύῃ, ἀλλ' ἤθελε νὰ τρώγῃ μὲ τὸν κόπον του τὸ κομμάτιον τοῦ ψωμίου καὶ τὸ φαγητὸν ὅπου τοῦ ἔδιδαν.

Ἐνῷ ἔτρωγε, τὸν ἠρώτησεν ὁ Κλεάνθης:

— Ἔχεις μητέρα, Ἀνδρέα;

Τὰ ὀμμάτια τοῦ Ἀνδρέα ἐβούρκωσαν ἀμέσως.

— Μητέρα; εἶπε, δὲν ἔχω μητέρα, δὲν ἔχω κανένα εἰς τὸν κόσμον, εἶμαι ὀρφανόν. Ὁ πατέρας μου ἀπέθανεν ὅταν ἤμουν πολὺ μικρόν· ἦταν κτίστης καὶ ἔπεσεν ἀπὸ ἕνα ψηλὸ παράθυρο καὶ ἐσκοτώθηκε· ἡ μητέρα μου ἀρρώστησε ἀπὸ τὴν λύπην της καὶ δὲν εἰμποροῦσε νὰ δουλεύῃ· τότε δὲν εἴχαμε πειὰ οὔτε νὰ φᾶμε· καὶ αὐτὸ τὴν ἔκαμε ἀκόμη χειρότερα· καὶ ἕνα βράδυ, εἶνε ἕως δύο μῆνες τώρα, μ' ἐφίλησε πολύ, μ' ἀφῆκε τὴν εὐχήν της, μὲ παράγγειλε νὰ γείνω καλὸς ἄνθρωπος, κ' ἔπειτα ἐξεψύχησε. . . . Ἀχ, ἡ καϋμένη μου ἡ μητέρα! εἶπε μὲ ἀναστεναγμὸν ὁ Ἀνδρέας σπογγίζων τὰ ὀμματιά του.

— Καὶ ποῦ κοιμᾶσαι τώρα;

— Ποῦ κοιμοῦμαι; ἡ μητέρα μου εἶχε μίαν γρηᾶν ἐξαδέλφην· εἶνε κουτσὴ καὶ διακονεύει· κάθεται εἰς ἕνα χαμηλὸ ὑπόγειο ὅπου ποτὲ δὲν ἐμβαίνει ὁ ἥλιος· μέσα ἐκεῖ κοιμοῦμαι ἐπάνω εἰς τὸ χῶμα· τί κρῦο ποὺ κάμνει! μὰ τὸ χειρότερον εἶνε, ὅτι ἡ γρηᾶ θέλει νὰ διακονεύω καὶ ἐγώ· ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω, καὶ δὲν διακονεύω, καὶ ἅμα εὕρω δουλειὰν εὐθὺς τὴν κάμνω.

Καὶ πραγματικῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κλεάνθους ἔκαμε μὲ πολλὴν προθυμίαν ὅ,τι καὶ ἂν τοῦ ἔλεγαν.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ὅταν πάλιν ἦλθεν ὁ Ἀνδρέας, ὁ Κλεάνθης τὸν ἐρωτᾷ:

— Ἐξεύρεις γράμματα, Ἀνδρέα;

Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐκίνησε μὲ λύπην τὴν κεφαλήν του καὶ ἀπήντησε μὲ πικρὸν παράπονον:

— Πῶς νὰ τὰ μάθω τὰ γράμματα ἐγὼ τὸ ἔρημο; ποῖον εἶχα νὰ μὲ βάλῃ εἰς τὸ σχολεῖον; ἔπειτα βαστοῦσεν ἡ καρδιά μου νὰ φύγω στιγμὴν ἀπὸ τὸ κρεββάτι τῆς μητέρας μου;. . . .

— Θέλεις νὰ μάθῃς;

— Μ' ἐρωτᾶς ἂν θέλω νὰ μάθω γράμματα; εἶπεν ὁ Ἀνδρέας, καὶ τὰ ὀμματιά του ἀστραποβόλησαν.

— Καλὰ λοιπόν· τὸ δεῖλι, ὅταν ἐπιστρέψω ἀπὸ τὸ σχολεῖον, θὰ σοῦ κάμω ἀρχήν.

Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐπειδὴ δὲν εὕρισκε λέξιν νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του ἥρπασε τὴν χεῖρα τοῦ Κλεάνθους καὶ τὴν ἔσφιγξεν.

Τὸ δειλινὸν εἰς ἓν παράμερον δωμάτιον τοῦ ἰσογείου, πλησίον εἰς τὸν κῆπον, ὁ Κλεάνθης ἤρχισε τὴν διδασκαλίαν του.

Ὁ μαθητὴς προώδευε τόσον γρήγορα, ὥστε μόλις τὸν ἐπρόφθανεν ὁ διδάσκαλος. Μόλις ἔλεγε κάτι τι καὶ ἀμέσως τὸ πτωχὸν παιδίον τὸ ἐμάνθανεν. Ἦτο πολὺ εὐφυὴς ὁ Ἀνδρέας.

Ἐπέρασαν κάμποσαι ἡμέραι.

Ἓν δειλινόν, ἐνῷ ὁ Κλεάνθης ἐδίδασκε πρόσθεσιν εἰς τὸν Ἀνδρέαν, ἤκουσε κρότον πλησίον εἰς τὸ παράθυρον τοῦ παραμέρου ἐκείνου δωματίου καὶ ἀνησύχησεν.

Κανεὶς δὲν εἰξευρεν εἰς τὴν οἰκίαν των, ὅτι αὐτὸς ἐδίδασκε τὸ πτωχὸν παιδίον.

Τὸ εἶχε μυστικόν.

Ἦτο μετριόφρων καὶ δὲν ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι τάχα αὐτὸς εἰξεύρει τόσα πολλά, ὥστε διδάσκει καὶ ἄλλους· καὶ ἔπειτα εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὴν μητέρα του, ὅτι ἡ καλωσύνη ὅσον μυστικὰ γίνεται τόσον μεγαλειτέραν ἀξίαν ἔχει.

Διὰ τοῦτο ἀνησύχησεν ἅμα ἤκουσε τὸν κρότον εἰς τὸ παράθυρον.

Ἐσηκώθη καὶ παρετήρησε. Δὲν ἦτο κανείς.

— Θὰ εἶνε ἡ γάτα μας, εἶπε μὲ τὸν νοῦν του.

Καὶ ἐπέστρεψε πλησίον εἰς τὸν μαθητήν του.

Ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὁ Κλεάνθης παρετήρησεν ὅτι ὁ πατέρας του καὶ ἡ μητέρα του τὸν ἐκύτταζαν μὲ παράδοξον βλέμμα καὶ ἐχαμογελοῦσαν ἀναμεταξύ των.

— Τί τρέχει; ἐσκέφθη.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ μελετᾷ καὶ δὲν ἀνησύχησε πλέον.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὅταν τὸ μεσημέρι ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν παρετήρησε καὶ πάλιν τὸ παράδοξον βλέμμα καὶ μειδίαμα τῶν γονέων του.

— Μὰ τί τρέχει λοιπόν; ἐσκέφθη καὶ πάλιν.

Ἐν τούτοις ἡτοιμάσθη νὰ φάγῃ, ἀλλὰ μόλις ἐσήκωσε τὸ χειρόμακτρόν του, μόλις ἔρριψε τὸ βλέμμα του μέσα εἰς τὸ πινάκιον, τὸ πρόσωπόν του ἔγεινε κατακόκκινον, αἱ χεῖρές του ἔμειναν ἀκίνητοι ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν ὅπως εὑρέθησαν, ἐχαμήλωσε τὰ ὀμματιά του, ἔπειτα τὰ ἐσήκωσε καὶ ἤρχισε νὰ παρατηρῇ πότε τὸ πινάκιον, πότε τοὺς γονεῖς του οἱ ὁποῖοι ἐγελοῦσαν, ἐγελοῦσαν.

Μέσα εἰς τὸ πινάκιον τοῦ Κλεάνθους, κάτω ἀπὸ τὸ χειρόμακτρον, ἦτο ἓν βιβλίον χρυσοδεμένον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ ἐξώφυλλον εἶχε τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν μὲ χρυσᾶ γράμματα:

ΤΩ ΥΙΩ ΜΟΥ ΚΛΕΑΝΘΕΙ
Διὰ τὴν εὐγενῆ του καρδίαν.

— Ἐπροδόθη τὸ μυστικόν μου! εἶπε μὲ τὸν νοῦν του.

Ἔπειτα παρετήρησεν ἐπάνω εἰς τὸ βιβλίον ἓν μικρὸν χαρτίον διπλωμένον· τὸ ἐπῆρε καὶ τὸ ἀνέγνωσε· ἦτο γραμμένον μὲ τὴν χεῖρα τοῦ πατέρα του καὶ ἔλεγε:

«Παρακαλεῖται ὁ κ. Κλεάνθης νὰ εἰπῇ εἰς τὸν μαθητήν του, ὅτι ἀπὸ σήμερον τὸν παραλαμβάνομεν εἰς τὴν οἰκίαν μας διὰ νὰ ψωνίζῃ καὶ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ σχολεῖον.»

— Ἀ! ἐφώναξε μὲ χαρὰν ὁ Κλεάνθης, καὶ ἐκύτταξε μὲ εὐγνωμοσύνην τοὺς γονεῖς του.

Ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν του ἐλησμόνησε τὴν ἐντροπήν του.

Ἦτο πολύ, πολὺ εὐτυχὴς ὁ Ἀνδρέας· ὁ φίλος του ὁ ἀγαπητὸς δὲν θὰ ἐκοιμᾶτο πλέον εἰς τὸ κρύον ὑπόγειον τῆς γραίας, θὰ κατοικοῦσεν εἰς τὴν οἰκίαν των, θὰ ἐπήγαινεν εἰς τὸ σχολεῖον!. . .

— Κάμνεις λοιπὸν καὶ πράμματα χωρὶς νὰ τὸ εἰξεύρωμεν ἡμεῖς, τοῦ εἶπεν ὁ πατέρας του χαμογελῶν καὶ σύρων ἐλαφρῶς τὸ αὐτίον του. Ἀλλ' οἱ γονεῖς εἰξεύρουν πάντοτε περισσότερα ἀπὸ τὰ παιδία καὶ νά, ὅτι μὲ ὅλας σου τὰς προφυλάξεις σὲ ἔπιασα ἐπ' αὐτοφώρῳ· θέλεις τώρα νὰ μαθῇς πῶς τὸ ἔμαθα; Χθὲς τὸ δεῖλι κατέβην εἰς τὸν κῆπον· τὴν στιγμὴν ὅπου ἐπερνοῦσα πλησίον ἀπὸ ἓν παράθυρον ἤκουσα δύο παιδικὰς φωνὰς νὰ ὁμιλοῦν διὰ χιλιάδας καὶ ἑκατομμύρια· τὴν ἰδικήν σου φωνὴν τὴν ἐγνώρισα ἀμέσως· μὲ ποῖον ἀρά γε ὀνειρεύεται πλούτη καὶ θησαυροὺς ὁ υἱός μου; εἶπα, καὶ ἔσκυψα ἡσύχως ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ σᾶς εἶδα· ἤσθε βυθισμένοι καὶ οἱ δύο καὶ δὲν μὲ ἐνοήσατε· σὲ ἤκουσα καὶ πῶς παραδίδεις· ὁ μαθητὴς ὅμως εἶνε καλλίτερος ἀπὸ τὸν διδάσκαλον· πολὺ ἔξυπνο παιδὶ ὁ Ἀνδρέας.

— Πολύ, πολὺ ἔξυπνον! εἶπε μὲ ἐνθουσιασμὸν ὁ Κλεάνθης· φανταστῆτε ὅτι χωρὶς νὰ τὸ μαθῇ ἀπὸ τὴν Ἀριθμητικὴν, τὸ εὑρῆκε μὲ τὸν νοῦν του, ὅτι τὸ ἄθροισμα εἶνε ἴσον μὲ τοὺς προσθετέους.

— Ἐγὼ παρήγγειλα εἰς τὴν ὑπηρέτριαν νὰ τοῦ ἑτοιμάσῃ κλίνην, εἶπεν ἡ μητέρα τοῦ Κλεάνθους.

Μέσα εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην ὅλοι ἦσαν γεμάτοι ἀπὸ χαράν· οἱ γονεῖς τοῦ Κλεάνθους διὰ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τοῦ υἱοῦ των, αὐτὸς δὲ διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ φίλου του.

Φαντάζεσθε βέβαια πῶς ἔτρεξεν ὁ Κλεάνθης εἰς ἐντάμωσιν τοῦ Ἀνδρέα· πόσον ἀνυπομονοῦσε, πόσον ἤθελε νὰ ἔχῃ πτερὰ νὰ πετάξῃ νὰ τὸν εὕρῃ· καὶ ὅταν τὸν εὑρῆκε, τοῦ εἶπε μὲ φωνὴν ὅπου ἔτρεμε:

— Ἀνδρέα. . . Ἀνδρέα. . . τώρα θὰ κοιμᾶσαι εἰς τὸ σπίτι μας... τὸ εἶπεν ὁ πατέρας... θὰ πηγαίνῃς καὶ εἰς τὸ σχολεῖον. . .

Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἐσκέπασε τὸ πρόσωπόν του μὲ τὰς δύο του χεῖρας καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ ὡσὰν μωρὸν, χωρὶς νὰ εἰμπορῇ οὔτε λέξιν νὰ εἰπῇ.

Μερικαὶ εὐτυχίαι παραζαλίζουν ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους πηγαίνουν.

Ἀπὸ τότε ἐπέρασαν πολλὰ ἔτη· ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Ἀνδρέας τώρα ἐμεγάλωσαν καὶ μὲ πολλὴν συγκίνησιν συλλογίζονται τὴν παιδικήν των ἡλικίαν. Τὸν Ἀνδρέαν τὸν ἐπῆρε κατόπιν ὁ πατέρας τοῦ Κλεάνθους ὑπάλληλον εἰς τὸ ἐμπορικόν του κατάστημα· μὲ τὴν εὐφυΐαν του δὲ καὶ τὴν τιμιότητά του προώδευσε πολὺ καὶ σήμερον εἶνε ἔμπορος εἰς τὴν Κωνσταντι-

νούπολιν καὶ ἀνταποκριτὴς τοῦ Κλεάνθους. Ὁ Κλεάνθης εἶνε ἕως τώρα εὔσπλαγχνος καὶ γενναιόκαρδος, καὶ δὲν εἰμποροῦσε παρὰ νὰ μείνῃ τοιοῦτος, διότι ὅποιος κάμῃ μίαν φορὰν τὸ καλὸν, τόσην εὐχαρίστησιν αἰσθάνεται, ὥστε θέλει νὰ τὸ κάμνῃ πάντοτε. Τώρα εἶνε καὶ αὐτὸς πλούσιος ἔμπορος, ἀπέκτησε δὲ καὶ δύο παιδία, τὰ ὁποῖα . . . κρατῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὰς ἀγκάλας μου!

— Πῶς! ἐφώναξαν ἔξαφνα ἀνατιναχθέντα καὶ τὰ δύο παιδία, ὁ πατέρας μας εἶνε ὁ μικρὸς Κλεάνθης;

— Ὅλος καὶ ὅλος.

— Καὶ ὁ Ἀνδρέας;

— Ὁ Ἀνδρέας εἶνε ὁ νοννός σας.

— Καὶ δὲν μᾶς ἐπέρασε διόλου ἀπὸ τὸν νοῦν μας! εἶπεν ἡ Πηνελόπη.

— Καὶ σεῖς ποῦ ἤσθε τότε; ἠρώτησεν ὁ Ἀριστείδης.

— Τότε ἡ οἰκογένειά μας κατοικοῦσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐγὼ δὲ ἤμην εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐσπούδαζα· ἐγὼ τότε ἤμην εἴκοσι ἐτῶν, διότι τὸν πατέρα σας τὸν περνῶ δέκα ἔτη.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ μὴ καταλάβωμεν τόσην ὥραν τὸν Κλεάνθην καὶ τὸν Ἀνδρέαν! . . . εἶπεν ἡ Πηνελόπη μὲ παράπονον.

— Εἰξεύρεις τί σκέπτομαι, Πηνελόπη; εἶπεν ὁ Ἀριστείδης.

— Τί;

— Ὅτι, ἂν ἡ μάμμη μας, ἡ μητέρα τοῦ πατέρα, τὸ εἶχε καύχημά της ὅτι τὸν εἶχε παιδί της, πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ τὸ ἔχομεν καύχημά μας ὅτι τὸν ἔχομεν πατέρα.

— Θὰ κάμετε καλλίτερα, εἶπε χαμογελῶν ὁ θεῖος Πλάτων, νὰ γείνετε ἄξιοι νὰ τὸ ἔχῃ καύχημά του κ' ἐκεῖνος ὅτι σᾶς ἔχει παιδιά του! . . .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ.

Κατὰ πόσα πράγματα

ΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝ ΤΩΝ ΚΙΝΕΖΩΝ

Τώρα ὅτε πολὺς λόγος γίνεται περὶ Κίνας καὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς, Γάλλος περιηγητὴς, γνωρίζων τὸ Οὐράνιον Κράτος, ἔκρινε κατάλληλον τὴν στιγμὴν νὰ δημοσιεύσῃ τινὰ περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Κίνας, ἐν οἷς εὑρίσκομεν τὰς ἑπομένας περιέργους διαφορὰς μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἐκείνης καὶ ἡμῶν τῶν Εὐρωπαίων. Ἐν τῇ μουσικῇ ὑπερτάτῃ ἀπόλαυσις διὰ τοὺς Κινέζους εἶνε οἱ ὀξεῖς καὶ παράτονοι φθόγγοι τῶν σαλπίγγων αὐτῶν, τοὺς ὁποίους οὔτε νὰ ἀνεχθῇ δύναται τὸ οὖς Εὐρωπαίου. Εἰς ἔνδειξιν πένθους ἡμεῖς φέρομεν ἐνδύματα μελανὰ, οἱ Κινέζοι λευκά. Αἱ λέμβοι ἡμῶν ἔχουσι τὸ πηδάλιον εἰς τὰ ὄπισθεν, αἱ τῶν Κινέζων εἰς τὰ ἐμπρός. Δι' ἡμᾶς τὸ κύριον σημεῖον τῆς πυξίδος εἶνε ὁ βορρᾶς, διὰ τὸν Κινέζον ἡ μεσημβρία. Χάριν φιλοφροσύνης ἡμεῖς ἀποκαλύπτομεν τὰς κεφαλὰς ἡμῶν· ὁ Κινέζος ἵνα δείξῃ τὸ σέβας του θέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν πῖλόν του. Ὅπως δροσισθῶμεν, ἡμεῖς ἀερίζομεν τὸ πρόσωπον ἡμῶν· ὁ Κινέζος ζητεῖ τὴν δρόσον ἀερίζων τοὺς πόδας του. Ἡ τιμητικὴ θέσις παρ' ἡμῶν ἔν τινι γεύματι εἶνε πρὸς τὰ δεξιὰ, παρὰ τοῖς Κινέζοις εἶνε πρὸς τ' ἀριστερά. Τὰ βιβλία αὐτῶν εἶνε γεγραμμένα ἐκ δεξιῶν πρὸς τ' ἀριστερά· τἀναπαλὶν συμβαίνει εἰς τὰ ἰδικά μας. Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς ἐκεῖνοι μὲν θέτουσι πρῶτον τὸ ἔτος, εἶτα τὸν μῆνα καὶ τέλος τὴν ἡμέραν· τοὐναντίον πράττομεν ἡμεῖς. Τέλος ἡμεῖς ποιοῦμεν χρῆσιν ὑποκαμίσων, ἐνῷ οἱ Κινέζοι δὲν γνωρίζουσιν αὐτά. Ἡ ἀντίθεσις ἔσται πλήρης ἐὰν προσθέσωμεν ὅτι ἡ ὄψις τοῦ Κινέζου δὲν προδίδει ποτὲ τοὺς λογισμούς του, ὅτι εἶνε λιτοὶ περὶ τὴν δίαιταν, ἐπίμονοι εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν, εὐλαβεῖς πρὸς τοὺς κυρίους των, ἀφωσιωμένοι εἰς τοὺς γονεῖς των, φιλόφρονες, φιλόνομοι, εὐδιοίκητοι εἰς τὸν γινώσκοντα νὰ τοὺς κυβερνήσῃ διὰ στιβαρᾶς χειρὸς, ἀλλ' οὐχ ἧττον εἰσὶ καὶ δόλιοι, ἀπάνθρωποι, δεισιδαίμονες καὶ κακῆς πίστεως εἴς τε τὰς ἐμπορικὰς καὶ τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις.

Περὶ δὲ τοῦ ἰδιορρύθμου τοῦ κινεζικοῦ χαρακτῆρος μαρτυρεῖ τὸ ἑπόμενον φοβερὸν συμβὰν, ὅπερ ἀνέφερε κινεζική τις ἐφημερίς.

«Διπλῆ θανατικὴ ἐκτέλεσις, συνέπεια οὖσα παραδόξων περιστάσεων, ἐγένετο ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει, λέγει ἡ ἐφημερὶς αὕτη. Εἰς τὰς ἀπόρους κοινότητας τῆς ἡμετέρας ἐπαρχίας ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ ὢν ἱκανῶς εὔπορος ὥστε νὰ νυμφευθῇ, ἤ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, νὰ ἀγοράσῃ μίαν γυναῖκα, εἰμπορεῖ νὰ μισθώσῃ τοιαύτην δι' ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα. Τὰ ἐκ τῆς ἐφημέρου ταύτης συζεύξεως τέκνα ἀνήκουσιν εἰς τὸν μισθωτὴν τῆς γυναικὸς, αὕτη ὅμως ὀφείλει ἅμα τῇ λήξει τῆς μισθώσεως αὐτῆς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν πρῶτον κύριον ἢ σύζυγόν της.

»Γυνὴ δεκαοκταετὴς, νυμφευθεῖσα ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν ἐτῶν, εἶχε μισθωθῆ κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, ἀλλ' εὑροῦσα τὴν νέαν αὐτῆς θέσιν προτιμητέαν τῆς παλαιᾶς, ἠρνήθη νὰ τὴν ἀφήσῃ. Ὁ πρῶτος σύζυγος, ἰσχυρὸς ἐν τῷ δικαίῳ του, τῇ διεμήνυσεν ὅτι ἐὰν ἐπέμενεν ἀρνουμένη, θὰ μετέβαινε νὰ τὴν ἀποσπάσῃ ἐκεῖθεν διὰ τῆς βίας. Πράγματι δὲ καὶ μετέβη ἡμέραν τινά. Ἡ γυνὴ καὶ ὁ δεύτερος σύζυγος ἐδέχθησαν αὐτὸν μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης. παρέθεσαν αὐτῷ καλὸν γεῦμα, τὸν ἐμέθυσαν, καὶ εἶτα κατέσφαξαν αὐτὸν διὰ μαγειρικῆς μαχαίρας. Ἀλλὰ τὸ ἔγκλημα μετ' οὐ πολὺ ἀνεκαλύφθη, ἡ ποινὴ δὲ τοῦ θανάτου κατεγνώσθη ἀμφοτέρων τῶν ἐνόχων. Ὁ κινεζικὸς νόμος καταδικάζει τὴν γυναῖκα τὴν φονεύουσαν τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν ποινὴν τοῦ *λιγγ-σί*, τουτέστιν εἰς κατακερματισμὸν αὐτῆς ζώσης ἔτι διὰ μαχαίρας. Ἕνεκα ἐξαιρετικῶν λόγων ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ δυστυχὴς ἐκείνη ὑπέστη τὴν ἐλαφροτέραν ποινὴν τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ.

Δ.—

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ ἰατρὸς Κ* πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἐπιστρέφων ἔκ τινος ἀσθενοῦς:

— Λοιπὸν, ἀγαπητή μου Ἑλένη, τὸ κατώρθωσα· ἐθριάμβευσα εἰς τὴν ἀσθένειαν τοῦ Σ* διὰ τὴν ὁποίαν σοῦ ὡμίλοῦσα χθές. Τὸν ἐγλύτωσα ἀπὸ τοῦ Χάρου τὰ χέρια, καὶ τώρα πηγαίνει καλά.

Ἡ κυρία. — Ἀλήθεια; Εἶσαι τῷόντι ὁ καλλίτερός μας ἰατρὸς, φίλε μου. Τί κρῖμα νὰ μὴ σὲ γνωρίσω ἕνα χρόνο προτήτερα! Ἴσως θὰ μοῦ ἐζοῦσεν ἀκόμη ὁ μακαρίτης ὁ πρῶτός μου ἄνδρας!

* * *

Ὁ μαθητὴς πρὸς τὸν διδάσκαλον, εἰς ὃν κομίζει κάλαθον μήλων:

— Πολλὰ προσκυνήματα ἀπὸ τὸν πατέρα, κὺρ δάσκαλε, καὶ σᾶς παρακαλεῖ, λέγει, νὰ πάρετε αὐτὸ τὸ καλάθι μὲ τὰ μῆλα.

— Ἄ! εὐχαριστῶ· γιατὶ νὰ πειράζεται; ἀλλὰ αὐτὰ εἶνε πολλὰ, παρὰ πολλά. . . .

— Ἔτσι εἶπε κ' ἡ μητέρα· μὰ ὁ πατέρας εἶπε πῶς δὲν ἔχομε τί νὰ τὰ κάμωμε γιατὶ χαλάσαν, καὶ μ' ἔστειλε νὰ τὰ φέρω 'σὲ λόγου σας!

* * *

Ὁ φιλόσοφος Β* ἔλεγε πρὸς νεανίσκον, ὅστις εἶχε καταφάγει τοὺς ἀπείρους ἀγροὺς, οὓς ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ πατρός του!

«Τὸν μὲν πατέρα σου ἡ γῆ κατέπιε, σὺ δὲ τὴν γῆν».

* * *

Ταχύτερον παντὸς ἄλλου πράγματος γηράσκει ἡ χάρις.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐν τῇ ἐκτιμήσει τοῦ διανοητικοῦ μεγαλείου ἐπικρατεῖ νόμος ἀντίστροφος τῇ ἐκτιμήσει τοῦ μεγαλείου τοῦ φυσικοῦ. Ὅσῳ ἀπωτέρω ἵσταται τὸ σῶμα, τοσούτῳ φαίνεται μικρότερον· ὅσῳ δ' ἀπωτέρω ἵσταται ἡ διάνοια, τοσούτῳ φαίνεται μείζων.

—

Οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐκστομίζῃ χλεύην πικρὰν κατ' ἄλλου ὁ κατέχων θέσιν ὑψηλὴν, προφυλάττουσαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀντικρούσεως.

—

Παχυλῆς ἀμαθείας ἀποτέλεσμα εἶνε τὸ ὕφος τὸ ἀποφθεγματικόν. Ὁ μηδὲν γνωρίζων νομίζει ὅτι δύναται νὰ διδάξῃ τοὺς ἄλλους ὅ,τι κατὰ τύχην ἤθελε μάθει αὐτός· ἀλλ' ὁ πολλὰ γινώσκων δυσκόλως φανταζεται ὅτι τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα εἰσὶν ἄγνωστα, καὶ διὰ τοῦτο ὁμιλεῖ ἄνευ ἐμφάσεως.

—

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ οἱ μεγάλοι ἔχουσι τὰς θλίψεις των ὡς οἱ μικροί. Καὶ τοῦτο μὲν οὐδόλως παράδοξον· ἀλλὰ τὸ λυπηρὸν διὰ τοὺς μεγάλους εἶνε ὅτι περιστοιχίζονται πάντοτε ὑπὸ πλήθους ἄλλων, ὥστε οὔτε νὰ ἀποκρύψωσιν ἀπ' αὐτῶν τὰς θλίψεις των δύνανται, οὔτε νὰ ὑποστῶσιν αὐτὰς ἀπομονούμενοι· ἀλλὰ παρέχουσιν ἑαυτοὺς διαρκὲς θέαμα τοῖς ἄλλοις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ κυβέρνησις τῶν Ἰνδιῶν ἐδημοσίευσε πρό τινος μίαν τῶν περιοδικῶν αὐτῆς ἐκθέσεων περὶ τοῦ ἐκ τῶν ἐπιβλαβῶν ζώων προξενουμένου ὀλέθρου, καὶ τῶν πρὸς μείωσιν αὐτοῦ λαμβανομένων μέτρων. Κατ' ἔτος αἱ ἐπίσημοι ἐκθέσεις τῶν ὀκτὼ μεγάλων ἐπαρχιῶν εἰς τέσσαρας χιλιάδας ἀνάγουσι κατὰ μέσον ὅρον τοὺς ὑπὸ σαρκοβόρων θηρίων οἷον τίγρεων, λεοπαρδάλεων, ἄρκτων, ὑαινῶν καὶ λύκων φονευθέντας ἀνθρώπους, αἱ δὲ ἀρχαὶ ἀπονέμουσιν ἀμοιβὰς ἐπὶ τῇ ἐξολοθρεύσει 20,000 ἐκ τῶν ζώων τούτων.

Αἱ ἄρτι ἐκχερσούμεναι γαῖαι ἀριθμοῦσι τὰ πλεῖστα θύματα ἑκατέρωθεν· τὰ ἄγρια θηρία διαμαρτύρονται ὡς δύνανται κατὰ τῶν παραβιάσεων τῶν καταφυγίων αὐτῶν. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι τ' ἀροτριῶντα κτήνη προσβάλλονται κατὰ πρῶτον· 50,000 βόες καὶ ἀγελάδες ἀπώλεσαν οἱ χωρικοὶ εἰς ἓν μόνον ἔτος.

Ἐν τούτοις δὲν εἶνε τὰ σαρκοβόρα ὁ φοβερώτερος τοῦ ἀνθρώπου ἐχθρὸς, καθόσον οἱ ὄφεις θανατοῦσι 18,000 ἀνθρωπίνων ὄντων κατ' ἔτος.

Ἀπονέμονται βραβεῖα ἐπὶ τῇ ἐξολοθρεύσει διακοσίων χιλιάδων ἐκ τῶν ἑρπετῶν τούτων, ἀλλὰ τί σημαίνει τοῦτο; Ἡ παραγωγὴ ζευγῶν τινων μόνον ἀναπληροῖ τοὺς θανατωθέντας ἐν διαστήματι μηνῶν τινων.

Οἱ ἰθαγενεῖς εἰσι σχεδὸν τὰ μόνα θύματα τῶν ὄφεων· οὐδέποτε σχεδὸν Εὐρωπαῖος ἐδήχθη ὑπὸ ὄφεως, ὡς οὐδέποτε τὸ ἐπικίνδυνον ἑρπετὸν εἰσέδυσεν εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, ἂν ἐτηρήθησαν αἱ δέουσαι προφυλάξεις.

Ὁ *καζὸχ* οὐδέποτε προσβάλλει τὸν ἄνθρω-

πον εἰ μὴ αἰκίσῃ τοῦτον πρῶτον ὁ ἄνθρωπος· ζητεῖ ἀποκλειστικῶς κατὰ τὴν νύκτα τὴν τροφὴν αὐτοῦ, κρύπτεται δὲ τὴν ἡμέραν ἐν σκοτεινῇ τρώγλῃ. Ὅταν ἐκ τῆς ἐπισκήψεως ὑετῶν πλημμυρήσῃ ἡ ὑπόγειος αὐτοῦ ὀπή, καταφεύγει εἰς τὰς οἰκίας, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἀνίκανος νὰ ἕρπῃ ἐπὶ λείων ἐπιφανειῶν, αἱ ἐξωτερικαὶ λίθιναι κλίμακες εἰσὶν ἐπαρκὲς αὐτῷ ἐμπόδιον.

Ἡ καλύβη τοῦ ἰθαγενοῦς ἐπὶ ἰσοπέδου ἐδάφους κτιζομένη, ὑπὸ ἁπλοῦ δὲ φραγμοῦ περιβαλλομένη καὶ μόνον ὑπὸ τῆς εἰσόδου φωτιζομένη, εἶνε πάντοτε ἀνοικτὴ πρὸς αὐτόν· εἰσέρχεται καὶ τοποθετεῖται ἔν τινι γωνίᾳ, ἐν τῷ σωρῷ τῶν ξύλων ἢ ὑπὸ τὰς ὀπώρας· δυστυχία εἰς τὴν χεῖρα ἢ τὸν γυμνὸν πόδα τὸν θίγοντα αὐτὸν ἐν τῇ σκοτίᾳ. Ὁ Εὐρωπαῖος δερμάτινα πάντοτε φορῶν ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα εἶνε ἥττον εὔτρωτος καὶ εἰς καλύβην ἔτι ἂν εἰσέλθῃ. Ἐκτὸς δὲ τούτου δὲν κωλύεται ὑπὸ δεισιδαιμονίας νὰ φονεύσῃ κακοποιόν τι ζῷον. Πρὸς ἀσφάλειάν του πάντα ὅφιν ὃν βλέπει πλήττει διὰ τῆς σιδηρᾶς ῥάβδου του θανατούσης αὐτὸν ἀμέσως. Τὰ πλεῖστα τῶν βραβείων ἐλήφθησαν ὑπὸ ἰθαγενῶν θεραπόντων ἐπὶ τῇ ἐξολοθρεύσει ὄφεων θανατωθέντων ὑπὸ τῶν κυρίων αὐτῶν.

***

Ἐν Λονδίνῳ τῇ 23 Νοεμβρίου συνεκροτήθη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κανονικοῦ Ἕλλησον πολυπληθὴς γυναικῶν ὁμήγυρις, ὅπως ἀνεύρῃ μέσα, δι' ὧν νὰ ἀναστείλῃ τὴν παρὰ ταῖς γυναιξὶ πλεονάζουσαν φιλοποσίαν καὶ οἰνοφλυγίαν. Εἷς τῶν παρόντων κληρικῶν, εἰς ἀστυνομικὰ δελτία ἐρειδόμενος, διϊσχυρίσατο, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐτιμωρήθησαν ἀστυνομικῶς ἕνεκα μέθης 11,872 ἐπιλήψιμοί τε καὶ μὴ ἐπιλήψιμοι. Ἓν τῶν αἰτίων τοῦ κακοῦ εἶνε ἡ τοῖς ἀρωματοπώλαις χορηγηθεῖσα ἄδεια τοῦ πωλεῖν οἰνοπνεύματα ἐντὸς φιαλῶν· διὰ τούτου τοῦ τρόπου μέθυσοι οἰκοδέσποιναι ῥᾳδίως πάνυκτῶνται παντοειδῆ οἰνοπνεύματα. Ἡ ὁμήγυρις ἀπεφάσισε νὰ ἀποταθῇ πρὸς τὸ Κοινοβούλιον, ἵνα ἀφέλῃ τοὺς ἀρωματοπώλας τὸ ἐπιβλαβὲς τῇ κοινωνίᾳ δικαίωμα.

***

Νέον ἐπάγγελμα μέλλει πιθανῶς νὰ γείνῃ προσιτὸν εἰς τὰς Ἀγγλίδας. Ἐννέα μαθήτριαι τῆς χημικῆς Σχολῆς τοῦ Λονδίνου τοσοῦτῳ διέπρεψαν ἐν τοῖς μαθήμασιν αὐτῶν, ὥστε οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἐπιτυχῶς θὰ ὑποστῶσι τὰς φαρμακευτικὰς ἐξετάσεις καὶ θὰ τύχωσι διπλωμάτων παρεχόντων δικαίωμα πρὸς ἵδρυσιν φαρμακείων.

Ὑπὲρ τὰς χιλίας γυναῖκας παρουσιάσθησαν εἰς Καϊμπριδζ πρὸς ἐξέτασιν. Εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ἐξητάσθησαν λίαν εὐδοκίμως, εἰς τὰ λατινικὰ καὶ τὰ ἑλληνικὰ ἐπεδείξαντο ἀρκούσαν ἐπίδοσιν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀγγλικὴν φιλολογίαν· εἰς τὰ μαθηματικὰ τὸ ἥμισυ περίπου τῶν ἐξετασθεισῶν ἀπέτυχον, ὡς καὶ εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας.

Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τοῦ διαγωνισμοῦ, ὅστις ἐγένετο ἐν Παρισίοις τὸν Αὔγουστον, καὶ εἰς ὃν τὸ πρῶτον ἐγένοντο δεκαὶ γυναῖκες. Ὁ προεδρεύων τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας Legouvé μετ' ἐκπλήξεως εἶχε παρατηρήσει ὅτι αἱ μαθήτριαι τῶν ἐπιστημῶν ηὐδοκίμησαν κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἀσυγκρίτως κάλλιον τῶν μαθητριῶν τῆς φιλολογίας.

***

Βιβλίον ἀριθμοῦν χιλίας ἐκδόσεις εἶνέ τι μυθῶδες δι' ἡμᾶς. Ὑπάρχει ὅμως ἐν Γερμανίᾳ τοιοῦτον, εἶνε δὲ τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦ Χάστερ, ὅπερ ὁ ἐν Ἔσσεν βιβλιοπώλης G. Badeker ἐκδίδει νῦν εἰς χιλιοστὴν ἔκδοσιν. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι καὶ ἐν Γερμανίᾳ πρώτην ταύτην φορὰν συμβαίνει τοῦτο. Ἡ πρώτη ἔκδοσις τοῦ Ἀλφαβηταρίου τούτου ἐγένετο τῷ 1853, ἡ ἑκατοστὴ τῷ 1863, καὶ ἡ χιλιοστὴ τῷ 1883. Ἐπειδὴ δ' ἐν ἑκάστῃ ἐκδόσει ἐξετυποῦντο 3,000 ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου, ἕπεται ὅτι τὰ μέχρι τοῦδε πωληθέντα ἀντίτυπα αὐτοῦ συμποσοῦνται εἰς 3,000,000, ἤτοι 100,000 ἐτησίως.

***

Ἀνέκδοτον περὶ Σοπεγχάουερ. — Ὁ ἀπαισιόδοξος φιλόσοφος μεταβὰς ἵνα διέλθῃ δύο μῆνας εἰς Βερολῖνον, ἐδείπνει καθ' ἑκάστην εἰς ἑστιατόριον, εἰς ὃ ἐσύγναζον καὶ νεανίαι τῆς καλλιτέρας κοινωνικῆς τάξεως.

Ἅμα ἐκάθητο καὶ ἐξῆγε τοῦ θυλακίου του χρυσοῦν νόμισμα, ὅπερ ἔθετε πρὸ αὐτοῦ, ἐν τέλει δὲ τοῦ δείπνου του ἐπανέθετεν εἰς τὸ θυλακιόν του.

— Κύριε Σοπεγχάουερ, λέγει πρὸς αὐτὸν τέλος εἷς ἐκ τῶν νέων, εἶνε τώρα 50 ἡμέραι 'ποῦ σᾶς βλέπομεν νὰ κάμνετε καθ'ἑκάστην τὸ ἴδιον κίνημα μὲ τὸ χρυσοῦν νόμισμα. Δὲν μᾶς ἐξηγεῖτε, διατί ἀφοῦ ἐπί τινα ὥραν ἐκθέσητε τὸ νόμισμα τὸ λαμβάνετε πάλιν ὀπίσω;

— Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν αἰτίαν, ἀπεκρίθη ὁ φιλόσοφος. Ἔχω ὑποσχεθῆ κατ'ἐμαυτὸν νὰ δώσω τὸ χρυσοῦν αὐτὸ νόμισμα εἰς ἕνα πτωχὸν τὴν ἡμέραν 'ποῦ ἤθελε συμβῆ εἰς ἕν σας δεῖπνον σεῖς καὶ οἱ φίλοι σας νὰ μὴ κάμητε λόγον οὔτε περὶ γυναικῶν, οὔτε περὶ χαρτοπαιγνίων, οὔτε περὶ ἵππων. Ἡ περίστασις μέχρι σήμερον δὲν παρουσιάσθη· τούτου ἕνεκα ἀναγκάζομαι νὰ θέτω πάλιν τὸ νόμισμα εἰς τὸ θυλακιόν μου.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΜΟΝΟΙΑΣ.